

I. ԸՆԿ. ՄՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 4-Ի ՃԱՌԸ ՅԵՎ
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
Ա Ն Ե Լ Ի Ք Ն Ե Ր Ը

II. ՀԱՆՐԱՅԻՆ (ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱԿԱՆՈՒ-
ԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ 1932 Թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ
7-Ի ՈՐԵՆԻՔԻ ՅԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶԸ

— ~~SECRET~~ —

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ՀՍԽՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԻՑ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԻ
Կ Ո Լ Ե Կ Տ Ի Վ Ի

Պրոկուրորների բաժնի 7 FEB 2007

Ա. ՎԻՇՆԻՍՍԿԻ

05 FEB 2007

34
4-63

ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 4-Ի ՃԱՌԸ

Յ Ե Վ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

1009
40072

(Կոմակադեմիայի «Խորհրդային շինարարության և իրավունքի ու քրեական ֆաղափականության ինստիտուտ» արտասանած հատի համառոտած և վերամշակված սպագրությունը)

Թարգ. Լ. ԹՈՐՈՍՅԱՆԻ յեվ
ՅԵ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն
ՀՍԽՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԻՑ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԻ
4 Ո Լ Ե Կ Տ Ի Վ Ի

1986 թ.

ՅԵՐԵՎԱՆ

Պատ. խմբագիր՝ Ա. ՍՈՒԱԽՅԱՆ
Սրբազգիչ՝ Ս. ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 4-Ի ՃԱՌԸ ՅԵՎ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր Ը

ԿՈՄԱԿԱԴԵՍԻԱՅԻ «ԽՈՐՀ. ՇԻՆ. ՅԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՈՒ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՈՒՄ» ԱՐՏԱՍԱՆԱԾ ՃԱՌԻ
ՀԱՄԱՌՈՏԱԾ ՅԵՎ ՎԵՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՍՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընկ. Ստալինի մայիսի 4-ի ճառը իրենից մի ամբողջ դա-
ժաշկան է բաց անում: Ընկեր Ստալինի առաջադրած լոզունգն
այն մասին, վոր «այժմ կադրերն են վորոշում ամեն ինչ» և վոր
«ներկայումս այդ է գլխավորը», անկասկած նոր էջ է բաց անում
ինչպես անցյալի, նույնպես նաև ապագայի մեր պատմության
մեջ:

1931 թվին, անտեսավարների խնդիրներին նվիրված լեյու-
թում ընկ. Ստալինի առաջադրած լոզունգն այն մասին, վոր «Վե-
րականացման շրջանում տեխնիկան վորոշում է ամեն ինչ», ընկ.
Ստալինը բնութագրեց վորպես «արդեն անցած ժամանակաշրջա-
նի արտացոլումն հանդիսացող հին լոզունգ»: Այդ լոզունգը պետք
է վոր փոխարինվեր ուրիշ, նոր լոզունգով՝ «Կադրերն են վորո-
շում ամեն ինչ» լոզունգով, վորը պահանջում է՝ «վորպեզի մեր
դեկավարները, հանդեպ մեր աշխատողների, ինչն նրանք «փոք-
րեր» թե «մեծեր», վոր ասպարեզումն էլ նրանք աշխատելիս
լինեն, ցուցաբերեն ամենահոգատար վերաբերմունք, աճեցնեն
նրանց հոգատար կերպով, ոգնեն նրանց, չեր նրանք կարիք են
զգում ոժանդակության, խրախուսան նրանց, չեր նրանք առաջին
հաջողություններն են ցույց տալիս, առաջ քաշեն նրանց» և այլն:

Ընդգծելով ընկեր Ստալինի այդ նոր լոզունգի ամբողջ բա-
ցառիկ պատմական կարեվորությունը, լոզունգ վորը այժմ նոր
ուղղություն է տալիս մեր ամբողջ աշխատանքին, միաժամանակ
ցես կցանկանայի ցույց տալ, վոր այդ լոզունգը նախադատա-
ված էր մեր հասարակական, անտեսական և քաղաքական կյանքի

զարգացման ամբողջ ընթացքով և վոր նա անմիջականորեն հանգիստանում եր ալյալ ժամանակաշրջանում այն մտքի կատարելագործումը, վորպիսին ընկ. Ասալիմը բազմիցս անգամ արտահայտել եր, և այժմ ամենալաֆն կերպով, արծարծել եր կադրերի արժեքավորման վերաբերյալ, այն ե՝ նրանց հետ հոգատար վերաբերման լու անհրաժեշտության, մեր սոցիալիստական շինարարության գործում կադրերի վորոշիչ նշանակության վերաբերող մտքերը:

Ընկ. Ասալիմը 1931 թվին արտասանած իր ճառում խոսելով անտեսավարների խնդիրների մասին, ընդգծեց այն միտքը, «վոր վերակառուցման շրջանում» տեխնիկան և վորոշում ամենին», միևնույն ժամանակ շեշտեց կադրերի հարցի նշանակությունը, հատկապես մատնանշելով այն հանգստանքը, վոր մեզ հարկավոր և այդ հարցին մոտենալ անտեսական-քաղաքական ֆրոնտում մեր ունեցած մի շարք հաղթանակների շնորհիվ ըստեղծված պայմանների փոփոխությունները հաշվի առնելով:

Իր այդ յեղևթում, վոր հայտնի դարձավ «Ընկեր Ասալիմի վեց պատմական ցուցմունքները» անվան տակ, մեր առաջնորդը մեր այժմյան բանվորին, մեր խորհրդային բանվորին բնութագրում եր վորպես բանվորի, վորն արգեն այն չե, ինչ վոր եր առաջ և հատկապես՝ մինչ հեղափոխությունը:

«Այժմյան բանվորը», — ասում եր ընկ. Ասալիմը, — մեր խորհրդային բանվորը, ուզում և ապրել իր ամբողջ նյութական և կուլտուրական պահանջները լրիվ բավարարելով, և՛ պարենային մատակարարման իմաստով, և՛ բնակարանի իմաստով, և՛ կուլտուրական ու այլ ամեն տեսակի պահանջների ապահովման իմաստով»:

Այդպես ասելով, ընկ. Ասալիմը բավական խիստ կերպով դնում եր այն պայմանները հաշվի առնելու անհրաժեշտությունը, վորոնք այժմ փոխել են բանվորի դեմքը և վորոնք այդ փոխված բանվորի նկատմամբ այլ վերաբերմունք են պահանջում, վոր միայն նրա այս կամ այն տարրական պահանջները, այլև նրա կուլտուրական պահանջները բարելավելու տեսակետից: Այժմյան բանվորը պահանջում և, — ցիտատը բերում եմ ընկ. Ասալիմից, — իր բոլոր նյութական և կուլտուրական պահանջների ապահովումը և մենք պարտավոր ենք կատարել նրա այդ պահանջը:

Մի մոռանաք, վոր մենք ինքներս ենք այժմ վորոշ պահանջներ ներկայացնում բանվորին, պահանջում ենք նրանից աշխատանքի կարգապահություն, լարված աշխատանք, մրցու-

թյուն, հարվածայնություն: Մի մոռանաք, ասում եր ընկ. Ասալիմը, վոր բանվորների հսկա մեծամասնությունը ընդունել և խորհրդային իշխանության այդ պահանջները և կատարում և ահա հերոսաբար: Դրա համար մի զարմանք, վոր խորհրդային իշխանության պահանջներն իրականացնելով, բանվորներն իրենց հեթեթն պահանջեն նրանից կատարելու իր պարտավորությունը բանվորների նյութական և կուլտուրական հետագա դրությունը բարելավելու ուղղությամբ...»: Այստեղից ընկ. Ասալիմն անցնում եր վեց պատմական ցուցմունքներից մեկի՝ բանվորների կենցաղային պայմանների բարելավման և հավասարեցման (ուլաֆելիլովկայի) վորջնացման ձևավակերպման, ցուցմունքներ՝ վորոնք նոր լույսով լուսավորում են մեր աշխատանքը մեր սոցիալիստական շինարարության ամեն մի ընդգծված, այդ շինարարության ամբողջ ձևակառուցման:

Դա այն ժամանակ եր, յերբ վոր տիրապետում եր «տեխնիկան վորոշում և ամենին» լողունքը: Սակայն դեռևս այն ժամանակ ել ընկ. Ասալիմը մեր ուշադրությունը սրում եր կենդանի մարդկանց, կադրերի հարցի վրա, պահանջում եր մեր նոր պայմաններում աճող և զարգացող նոր մարդկանց հանդեպ ուշադիր վերաբերմունք, վորոնք իբրև սոցիալիստական շինարարության ակտիվ մասնակցողների, տարբերվում են նախկին մարդկանցից: Ընկ. Ասալիմը ասում եր այն մասին, վոր անհրաժեշտ և ստեղծել սեփական տեխնիկական խնտելիկենցիա և դրանով կրկին անգամ հիշեցնում եր այն դերի մասին, վորը խաղում են մարդիկ, խաղում են կադրերը, մեր հետագա հաջողությունների համար մղած պայքարի գործում:

Համի (բ) և Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի 1933 թ. հունվարյան պլենումում ընկ. Ասալիմը ամփոփելով 1-ին հնգամյակի արդյունքները և տալով ծավալուն պայքարի ծրագիր, մասնավորապես արդարադատության որդանների համար, ընդգծում եր, վոր մեր որերում հեղափոխական որինականության հիմունքը հանդիսանում և սոցիալիստական սեփականության պահանջությունը, վոր մեր հերթական խնդիրն և մեր հիմնարկ-ձեռնարկներից դուրս շարունակ խորհրդային դիմակի տակ ծածկված «նախկին մարդկանց»: Այստեղ նորից մեր առաջ ծառանում և կադրերի պրոբլեմը, բայց արդեն այս անգամ այն տեսանկյունով, վոր մեր շարքերը իսպառ մաքրվեն փաստակար տարրերից, անխնա

ջախջախվեն ան կողերերը, վորոնք փաստում են սոցիալիզմի գործին:

17-րդ հոսս. Համագումարում արտասանած իր ճառում ընկ. Ստալինը հարվածում է որչեկտիվ պայմաններն ու որչեկտիվ պատճառները: Նա ուղղակի ասում է, վոր «Մեր ճեղքվածքների և անբավարար աշխատանքների պատասխանատվությունն ինքնապես ընկնում է վոչ թե «որչեկտիվ պայմանների», այլ միայն և միայն մեզ վրա»: Ընկ. Ստալինը հենց դրանով էլ սրում է մեր ուշադրությունը դեպի մարդը, դեպի մարդու անձնավորությունը, նոր հասարակության կառուցման պայքարի գործում նրա ունեցած տեղի և դերի խնդրի վրա:

Յերբ ընկ. Ստալինը խոսում է մեր ապարատում յեղած բյուրոկրատիզմի և կանցելյարչինայի մասին, նա խոսում է մարդկանց աշխատանքների մեթոդների մասին և վոչ թե աշխատանքի «որչեկտիվ» պայմանների մասին. նա խոսում է կառավարման ապարատների բյուրոկրատիզմի և կանցելյարչինայի մասին, անձնական պատասխանատվության բացակայություն մասին, աշխատանքի մեջ լեղած դիմադրելություն և աշխատավարձի սխտեմում յեղած հավասարեցման (ուրափնիրովկայի) մասին, կատարման սխտեմատիկ ստուգման բացակայության մասին, ինքնաքննադատության վախի մասին, վորոնք աղբյուր են հանդիսանում մեր գծավորությունների, դարձյալ խոսելով մարդկանց մասին, մարդկանց ղեկավարելու մասին, կադրերի աշխատանքների կառավարման և սխտեմի մասին:

Միանգամայն պարզ է, — յեթե անալիզի յենթաբնիկները կուսակցության 17-րդ համագումարում տրված պատմական ղեկուցման այդ նշանավոր մասը, ամենքի համար պարզ կլինի, վոր ընկ. Ստալինը կենտրոնացնում է մեր ուշադրությունը և դաստիարակում մեր գիտակցությունը նմանապես և կադրերի դերի վրա, այն հարցի վրա, վոր մարդը խոշոր դեր է խաղում սոցիալիզմի կառուցման գործում, սրելով մեր ուշադրությունը մարդկանց թեթևությունների և մարդկանց առավելությունների խնդրի վրա: Մի կողմից նա պահանջում է, վորպեսդի անխնա դուրս շարժվեն տնտեսական ապարատներից և հիմնարկություններից այնտեղ խցկված սոցիալիզմի թշնամիները, մյուս կողմից, վորպես առաջին խնդրի հետ կապված անմիջական հարցի, նա դնում է նոր մարդկանց դաստիարակության հարցը. այդ նոր մարդկանց մեջ այնպիսի նոր աշխատանքի, սոցիալիստական մեթոդների դաս-

տիարակություն, վորոնք կվերացնեն ին բյուրոկրատիզմը և կանցելյարչինան, վորոնք կվերացնեն ղեկավարությունը վորպես «ընդհանրապես ղեկավարություն», «վորոնք կարծում են, վոր ղեկավարելու նշանակում է ձեռքերով ղեկավարել» (կազանովի):

Սրելով մեր ուշադրությունը դեպի մարդը, պահանջելով անխնա պայքար սոցիալիստական շինարարության գործի համար վստահավոր թշնամի տարրերի նկատմամբ, ընկ. Ստալինը, առանձապես խոսում է և՛ նոր մարդկանց, և՛ նոր մեթոդների, աշխատանքի սոցիալիստական մեթոդների, դաստիարակության տնտեսականության մասին: Ընկ. Ստալինը կուսակցության 17-րդ համագումարում բնութագրելով աշխատողների յերկու տիպ, վորոնք մեզ հնարավորություն չեն տալիս առաջ շարժվելու, մի կողմից «Բնագործ իշխանագույնները, վորոնք կարծում են, վոր ուրեմը նրանց համար չի գրվում, այլ գրվում է հիմադրի համար» և մյուս կողմից «ամուլիդի շաղակիտները», առաջարկում եր ներքին անհապաղ հանել իրենց պոստերից ու փոխարինել նրանց այլ մարդկանցով, վորոնք գիտակցաբար են վերաբերվում իրենց պարտավորություններին, վորոնք մի անգամ ևս մեզ զգալ են տալիս, թե ի՞նչ են նշանակում կադրերը, ի՞նչ նշանակություն ունեն լավ կադրերը և վատ կադրերը:

Յես կցանկանալի հիշեցնել նույնպես ընկ. Ստալինի գեկտեմբերի 26-ի պատմական դրույցը, վոր ունեցավ նա մետաղագործներին հետ: Այդ դրույցի մեջ ընկ. Ստալինը նշում եր մի քանիսի կողմից «սեխնիկան վերականգնման եղանակով վորոշում է ամեն ինչ» լոգունգի սխալ ըմբռնումը, վորը հանգում եր մեծ թվով մեքենաներ, դազգյահներ և այլն ստանալու և մատակարարելու հարցին: Ընկ. Ստալինը պարզեց, վոր «սեխնիկան չի կարելի կրթել»՝ սեխնիկան շարժման մեջ դնող մարդկանցից: «Տեխնիկան, — ասում եր ընկ. Ստալինը, — առանց մարդկանց մեռած է»: Մոտ մեկ տարի առաջ մետաղագործներին հետ ունեցած իր այդ գլուխը ընկ. Ստալինն ասում եր, վոր «սեխնիկան վերականգնման եղանակով վորոշում է ամեն ինչ» լոգունգը նկատի ունի վոչ թե սոսկ տեխնիկան. այլ սեխնիկան՝ սեխնիկային սիրապետող մարդկանց գլխավորությամբ, վոր այդ լոգունգի միայն այդպիսի ըմբռնումն է ճիշտ համարվում: «Սակայն, — ասում է ընկ. Ստալինը մետաղագործներին, — այժմ շեքս պե՛տ է, դնել սեխնիկային սիրապետող մարդկանց վրա: «Պե՛տ է գուրգուրալ ամեն մի բնական և հասկացող աշխատակցի, խնայել և անեցնել նրան:

Մարդկանց պեժ և հոգաստ և սւշադիր անեցնել, ինչպես այդպե-
պանն անեցնում է պողատու ծառը: «Դաստիարակել, ոգնել ա-
նելու, հետանկարներ տալ, ժամանակին առաջ փառել ժամանակին
այլ աշխատանքի փոխադրել: Յերե մարդը գլուխ չի հանում իր
գործից, չպեժ է սպասել, վոր նա վերջնականորեն տապալվի: Հո-
գաստարությունը անեցնել ու վորակալորել մարդկանց, նստորեն
դասավորել և կազմակերպել նրանց տնտեսականության մեջ, աշխա-
տավարձը կազմակերպել այնպես, վորպեսզի նա ամբողջովի տն-
տեսության վորոշիչ ողակները և մղի մարդկանց դեպի վարակի
բարձրացումը, ահա քե ինչ է հարկավոր մեզ նրա համար, վոր-
պեսզի սեղծենք տնտեսական-սեխնիկական կադրերի բազմաթիվ
բանակ»: Այսպես եր դնում ընկ. Ստալինը կադրերի հարցը 1934
թվին:

Կուսակցության 17-րդ համագումարում ընկ. Ստալինն իր
ամբողջ հասակով դրեց անհատի պրոբլեմը կոմունիստական հո-
սարակության մեջ: Իր այդ ճառում նա ասաց այն մասին, վոր
«ամեն մի լենինյանի հայտնի յե, վոր հավատարեցումը պահանջնե-
րի և անձնական կենցաղի բնագավառում, մամր բուրժուական
ռեակցիոն անհեթեթությունն է, արժանի նգնավորների նախնա-
դարյան վարևե տղանդի, բայց վոչ յերբեք մարքսիստական կազ-
մակերպված սոցիալիստական հաստակությունը, փանի վոր չի կա-
րելի պահանջել, վոր բոլոր մարդիկ ունենան միաստակ պահանջ-
ներ ու նաշաններ, վոր բոլոր մարդիկ իրենց անձնական կենցաղ-
ում ապրեն միևնույն ձևով: Յել վերջապես մի՞քե բանվորների
երջանում չի պահպանվում տարբերությունն ինչպես նրանց պա-
հանջների, այնպես ել նրանց անձնական կենցաղի մեջ. արդյո՞ք
այս նշանակում է, քե բանվորներն ալիլի հեռու յեն կանգնած
սոցիալիզմից, փան գյուղատնտեսական կոմունիստների անդամնե-
րը»:

Այնուհետև ընկ. Ստալինը պարզաբանեց, վոր սոցիալիզմը
չի պահանջում հասարակության անդամների հավասարեցում
(ուրուխիլովկա), պահանջները և անձնական կենցաղի համա-
հարթում:

«Այդպիսի յեմբադրությունը ընդհանուր վոչինչ չունի մարք-
սիզմի-լենինիզմի հետ: Հավասարության հասկացողության տակ
մարքսիզմը հասկանում է վոչ քե հավասարեցումն անձնական
պահանջների և կենցաղի բնագավառում, այլ դասակարգերի
վոչնչացումը. այսինքն՝ տ) Հավասարապես բոլոր աշխատավորնե-

րի տգնացումը շահագործումից, այն բանից հետո, յերբ արդեն
կապիտալիստները տապալված են և սեփականազրկված, եֆայրո-
պիացիայի յեմբարկված: բ) Արտադրության միջոցների մասնա-
վոր սեփականության հավասարապես վերացումը բոլորի համար,
այն բանից հետո, յերբ ալդ միջոցները հանձնված են ի սեփա-
կանությունը ամբողջ հաստակության: գ) Բոլորի համար հավա-
սար պարտավորություն՝ աշխատելու ըս իրենց ընդունակու-
թյունների և բոլոր աշխատավորների հավասար իրավունք՝ սա-
նալու դրա համար ըս իրենց աշխատանքի (սոցիալիստական հա-
ստակություն)- դ) Բոլորի համար հավասար պարտավորություն՝
աշխատելու ըս իրենց ընդունակությունների և բոլոր աշխա-
տավորների հավասար իրավունք՝ սանալու դրա համար ըս
իրենց պահանջների (կոմունիստական հաստակություն)»:

Ահա թե ինչպես է մաքսիզմ-լենինիզմը ըմբռնում իրա-
կան հավասարությունը: Այստեղից հետեվությունն անել, վոր
«սոցիալիզմը պահանջում է հասարակության անդամների պա-
հանջների հավասարեցում, առում է ախուհետև ընկ. Ստալինը:—
վոր ըստ մարքսիզմի բոլորը պետք է միանման զգեստներ հագ-
նեն և միևնույն տեսակի ու միևնույն քանակությամբ կերա-
կուրներ ուտեն, նշանակում է գոհնություններն ասել և զրպար-
տել մարքսիզմը...»:

Անհատի պրոբլեմը, վոր այնպես խորն ու սկզբունքորեն
լուսաբանված է ընկ. Ստալինի կողմից կուսակցության 17-րդ
համագումարում, ընդհուպ մոտեցնում է մեզ կադրերի մասին
մեր ունեցած թեմային, վորովհետև ընկ. Ստալինի 1935 թվի
մայիսի 4-ի ճառը, վոչ այլ ինչ է, յեթե վոչ սոցիալիստական
հասարակության և ամբողջ պրոլետարական հեղափոխության
մեջ անհատի ունեցած դերի և դրություն վերաբերյալ Մարքսի-
Ջենինի-Ստալինի մեր ուսմունքի պատմական հայացքների լրա-
ցումը:

Այդ տեսակետից հետաքրքիր է նույնպես ընկ. Ստալինի
գրույցը անգլիական գրող Ուեբսի հետ, վորտեղ ընկ. Ստալինն
ընդգծեց, վոր «անհատների հակադրություն չկա և չպեժ է լինի,
ինչպես անհատի և կոլեկտիվի միջև, այնպես ել առանձին անձնա-
վորության տաների և կոլեկտիվի տաների միջև: Այդպես չպեժ է
լինի,—ասում է ընկ. Ստալինը,—վորովհետև կոլեկտիվիզմը սոցիա-
լիզմ չի բացառում, այլ անհատական տաները համատեղում է կոլ-
լեկտիվի տաների հետ: Սոցիալիզմը չի կարող հեռու մնալ անհա-

տական շահերից, այդ անհատական շահերին ավելի քան բա-
վարարություն կտրող և տալ միայն սոցիալիստական հասարակու-
թյունը: Դեռ ավելին. սոցիալիստական հասարակությունը ներկայա-
ցնում և իրենից անձնավորության շահերի պահպանության միակ
հաստատուն յերաժխտի:

Յես անհրաժեշտ համարեցի տվելի մանրամասն կանգ առ-
նել տվյալ հարցի վրա, գլխավորաբար այն պատճառով, վոր
այստեղից բխում և այն հարցի պատասխանը, թե մենք՝ խոր-
հրդային արդարադատության աշխատողներս ինչպես պետք և
մեր աշխատանքների և մեր որենսդրության մեջ տրտացողները
վերաբերմունքը դեպի մարդը, մարդկային անձնավորությունը,
դեպի աշխատավորը, կամ՝ ինչպես ասում են, դեպի կենդանի
մարդը: Դժբախտաբար պետք և ուղղակի խոստովանվել, վոր
մենք մեր աշխատանքի մեջ, մեր որենսդրության մեջ աշխա-
տավոր մարդու անձնավորության պաշտպանության և պահպա-
նության հարցը մինչ այժմ առանձնապես և բավարար չափով
չենք զբեղ, իսկ վորոշ դեպքերում ել սխալ ենք դրել: Բայց
նախքան իմ զեկուցման այդ մասին անցնելը յես ուզում եմ հի-
շեցնել ձեզ ընկ. Ստալինի զուգըր ամերիկյան պատգամավորներին
հետ 1927 թվին, վորտեղ ընկ. Ստալինը մի անգամ ևս արտա-
հայտվել և միևնույն թեմայի շուրջը, ապացուցելով, վոր մի-
այն կոմունիստական հասարակության մեջ և, վոր անհատն իրոք
ազատ և դառնում:

Այդպիսով մենք տեսնում ենք, վոր ընկ. Ստալինը հեղա-
փոխության ամբողջ ընթացքում, նրա տարբեր եռապներում,
պատմական տարբեր պայմաններում, այդպես նաև 1927, 1931 և
1934 թվերին բազմիցս անդրադառնում և կադրերի, մարեկանց
նկատմամբ ունենալիք վերաբերմունքի հարցին, հետեւողական-
որեն սկզբունքային խորությամբ վերլուծման չենթարկելով այդ
պրոբլեմը, վորը հանդիսանում և մեր ժամանակի ամենակարե-
վոր և պատասխանատու պրոբլեմը:

Յես զրկված եմ հնարավորությունից սպառելու այն ամ-
բողջ նյութը և նախադրյալները, վորոնք կարող են հաստատել
այս միտքը: Սակայն յես բավական տվյալներ բերեցի, վորոնք
վկայում են այն մասին, վոր ընկ. Ստալինի 1935 թ. մայիսի
4-ի ճառը հետագա զարգացումն և հանդիսանում այդ հարցում
ունեցած նրա հայացքների: Դրա համար ել բոլորովին ընակա-
ն, խոսելով ընկ. Ստալինի 1935 թ. մայիսի 4-ի պատմական ճա-

ռի մասին, հիշել մի այլ պատմական դեպքերի մասին ևս,
վորը հրապարակվել և 2 տարի առաջ և վորը շրջադարձ կետի
դեր և խաղացել մեր ամբողջ դատական պրակտիկայում: Յե-
ստում եմ 1933 թվի մայիսի 8-ի հրահանգի մասին, վորը մշակ-
վել և ընկ. Ստալինի անմիջական ղեկավարության ներքո և
վորը անմիջականորեն կապված լինելով արդարադատության
մարմինների աշխատանքների հետ, այդ ասպարեղում նախակա-
րապետն և հանդիսանում, յեթե ինձ թույլ կտրվի այդպես արտա-
հայտել, ընկ. Ստալինի 1935 թ. մայիսի 4-ի պատմական յեղույ-
թի:

Ինչպես հայտնի յե, այդ հրահանգը վոմանք ընդունեցին
վոչ վորպես դատական աշխատանքի ծրագիր, վոչ վորպես մի
ակտ, վորը պարունակում եր իր մեջ դատական-դատախազական
մարմինների աշխատանքների բովանդակությունն ու բոլոր ուղ-
ղությունները, այլ ընդունեցին վորպես տեխնիկական հրահանգ,
վորը կարգավորում եր ուղղիչ-աշխատանքային սխտեմի դրու-
թյունը:

Այդ հրահանգի նման ըմբռնումը խորապես սխալ եր: Մա-
յիսի 8-ի հրահանգը իրենից ներկայացնում և մի շարք մարմինե-
րի, նրանց թվում և դատական-դատախազական մարմինների հա-
մար բավական բարձր աստիճանի, սկզբունքային տեսակետով և
պատմականորեն բավականաչափ բարձր ու կարեւոր աշխատանքի
ծրագիր:

Հաշվի առնելով այն, վոր վերջին յերեք տարվա ընթաց-
քում մեր պայքարի արդյունքով դասակարգային թշնամին գլխո-
վին ջախջախվեց գյուղում, վոր գյուղում սոցիալիստական դիր-
քերը ամրապնդվեցին, հրահանգը պահանջում եր ՆԻԺԿ, ՄԳԳ
Վարչության, դատական և դատախազական մարմինների աշխա-
տանքների համապատասխան վերակառուցում, քրեական հարվա-
ծը դասակարգային թշնամու նկատմամբ ավելի շեշտակի և կազ-
մակերպված դարձնելու համար:

Հարձակման քաղաքականության մեջ ռեպրեսիան բնափ
գլխավոր միջոց չի հանդիսանում, ասում եր ընկ. Ստալինը դեռ
կուսակցության 16-րդ համագումարում: Նա ոժանդակ դեր և խա-
ղում, դրա համար ել նա պահանջում եր այդ ռեպրեսիայի զգուշ
և մտածված կիրարկումը: Նման մոտեցում ունենալու պահանջը
բնավ չի նշանակում դասակարգային թշնամու դեմ տարվող պայ-
քարի թուլացում: Ընդհակառակն, այդ պայքարն ամեն կերպ

պետք է ուժեղացվի, պետք է ամեն կերպ սրի մեր զգոնութիւնը: Կուսակցութեան և կառավարութեան կողմից 1933 թ. մայիսի 8-ի հրահանգով արդարադատութեան սարմիններին առաջադրված նոր պահանջները նպատակ ունեյին բարելավելու իրենց հին ձեւով արդեն կյանքից հետ մնացած, արդեն յերկրորդ հնգամյակի սկզբի ժամանակաշրջանի կենսական պահանջներին չբավարարող աշխատանքների և պայքարի մեթոդները: Իմ այս գեղեցման մեջ յես պետք է ընդգծեմ, վոր ըստ մայիսի 8-ի հրահանգի, արդարադատութեան մարմինների աշխատանքների նոր մեթոդների խնդիրը այժմ նրանումն և կայանում, վորպեսզի աշխատավորների հանդեպ ավելի զգայուն, ուշադիր և խնամքոտ վերաբերմունք ցույց տրվի:

Ահա թե ինչու կարելի չէ պնդել, վոր 1933 թ. մայիսի 8-ի հրահանգի և ընկ. Ստալինի 1935 թ. մայիսի 4-ի ճառի մեջ ուղղակի որգանական կապ կա. վոր ընկ. Ստալինի ճառը ավարտումն է այն հայացքի զարգացման, վորն արտահայտվել է ընկ. Ստալինի կողմից, ներշնչված նրա իդեաներով, մարմնավորված մայիսի 8-ի հրահանգի մեջ և վորը լրիվ չափով արտահայտում է առաջնորդի ունեցած հայացքը՝ խորհրդային արդարադատութեան մարմինների աշխատանքների ձեւերի և մեթոդների մասին, առաջին հնգամյակի վերջում առաջացած պայմաններում:

Մայիսի 8-ի հրահանգի մեջ ևս դրված էր մարդկանց-կադրերի հարցը: Մայիսի 8-ի հրահանգը նոր շատ բան մտցրեց մեր աշխատանքների մեջ, թեև նա դեռ բավականաչափ իրականացված չէ: Մենք մինչև այժմ հաճախ մեխանիկորեն ենք յուրացնում, ըմբռնում այդ հրահանգը, շատ դեպքերում նրանից այն գործնական յենթադրութիւնները չենք անում, վորոնք անհրաժեշտ են արդարադատութեան մարմինների կոնկրետ խնդիրները լուծելու համար: Չնայած մայիսի 8-ի հրահանգն արդեն յերկրորդ տարին է, վոր գործադրութեան մեջ է, այնուամենայնիվ մեր աշխատանքները շարունակում ենք ըստ եյութեան պահպանելով այդ աշխատանքի հին ձեւերը, թեև խոսքով փառաբանում ենք նոր մեթոդները: Մինչդեռ այդ ձեւերը տառապում են հենց այն թերութեամբ, վոր աշխատանքի հին մեթոդների մեջ ամենից ավելի վտանգավոր կերպով պաշտպանվում են աշխատավոր մարդու հանդեպ սխալ վերաբերմունք ունենալու յերեւոյթները. վոր մենք դեռևս բավականաչափ անզգուշ, անխոհեմ և անուստաս-

խանատու մոտեցում ենք ունենում ինչպես մարդկանց բախտը, նույնպես և այն գործի բախտը վորոշելիս, վորպիսին ավելի քան կարեւոր է և վորի համար այդ մարդիկը կարող են ոգտակաբլինել:

Ընկ. Ստալինի մայիսի 4-ի ճառի խորագրուն նշանակութիւնն ընդհանրապես և խորհրդային արդարադատութեան աշխատողների համար՝ մասնավորապես, նրանումն է կայանում, վոր նա մեր ուշադրութեանն ուղղակի սըում է այդ հարցի վրա: Յերբ ընկ. Ստալինը խոսում է վոչ միայն մեքենաները գնահատելու և մեր գործարաններում ու ֆաբրիկաներում ունեցած մեքենաների ու գազէյահների թվի մասին գեղեցում տալու անհրաժեշտութեան մասին, այլև ամենից շատ գնահատում է մարդկանց-գեղեցեւոր տւեմ մի աշխատողի, վորը ընդունակ է ոգուս բերելու մեր ընդհանուր գործին: Ընկ. Ստալինը դրանով խփում է խորհրդային արդարադատութեան մարմինների աշխատանքների ամբողջ սխտեմի ամենացաւոտ տեղին:

Մեզ չի կարելի կշտամբել դասակարգային թշնամու դեմ տարվող պայքարում անբավարար վճռականութիւն ցուցաբերելու մեջ, բայց մեզ կարելի չէ կշտամբել, ինչպես ընկ. Ստալինն է կշտամբում, վոր մենք չենք սովորել գնահատել մարդկանց: Այդ տեսակետից հատկապես մեզ՝ արդարադատութեան աշխատողներին համար, կարեւոր է խորը կերպով մտահոգվել ընկ. Ստալինի ճառով և վոչ միայն մտահոգվել, այլև խորը մտածել այն կոնկրետ միջոցառումների մասին, վորոնց ոգնութեամբ մենք կկարողանանք վերացնել մեր թերութիւններն այդ բնագավառում:

Ամենահիմնական թերութիւններն է մեկը մեր աշխատանքներում, դա մարդկանց գնահատել չգիտենալն է, յերբ մենք վըճռում ենք մարդու քրեական պատասխանատւութեան յեւթարկելու, նրան դատի տալու կամ դատապարտելու հարցը, յերբ վըճռում ենք այդ մարդու ազատութեան, պատվի, արժանապատւութեան և անդամ կյանքի գոյութեան հարցը: Ընկ. Ստալինի նոր լողունգը, վորը տրված է զինվորական ահագեմիկներին շրջանավարտների արձակման ժամանակ 1935 թ. մայիսի 4-ին կրեմլի պալատում արտասանած ճառում, պարտավորեցնում է մեզ՝ խորհրդային արդարադատութեան մարմիններին առաջ նորից դընել մի շարք նոր, խորորագրուն խնդիրներ, վորոնք վերաբերում են՝ 1. դատական քաղաքականութեան բնագավառին, 2. մեկ աշ-

խառանքների, դատական և դատախազական աշխատանքների մեծ թողիկային և տակտիկային. 3. քրեական և քրեական-դատավարական որենսդրության բնագավառին, ինչպես նաև, այսպես կոչվող՝ քաղաքացիական դործերին (անտեսական իրավունք). 4. դատարանականության բնագավառին և 5. խորհրդային իրավաբանների՝ կադրերի վերապատրաստման բնագավառին: Մեզ հարկավոր է աշխատանքի այս բոլոր բնագավառներին կոնկրետ պատասխաններ տալ, մշակել ձեռնարկումներ, վորոնք համապատասխանեյին մեր կուսակցության առաջնորդի, մեր ղեկավարի-իմաստուններից իմաստունի, համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ ընկ. Ստալինի պահանջներին, վորոնք արտահայտվել են նրա 1935 թ. մայիսի 4-ի ճառի մեջ:

Սկսում եմ դատական քաղաքականությունից, իսկ ամենից առաջ այդ բնագավառում յեղած մեր թերություններից և արատներից: Ընկ. Ստալինի ցուցմունքների լույսի տակ ի՞նչ կարելի է ասել այդ թերությունների մասին, կադրերի հանդեպ հոգատար վերաբերմունք ունենալու մասին. արդյո՞ք բավարար չափով է մեր դատական քաղաքականությունը արտացոլում մեր առաջնորդի և ուսուցչի այդ ցուցմունքները:

Այդ հարցին դժբախտաբար մենք պետք է պատասխանենք բացասական իմաստով, պետք է ասենք վոչ, անբավարար է: Մեր աշխատանքների մեջ կան մի շարք թերություններ, վորոնք ընկ. Ստալինի ճառի լույսի ներքո բացարձակ կերպով անհանդուրժելի յեն և պահանջում են անհետաձգելի ուղղում:

Հիմնական թերությունները կարելի է ձեռնկերպել հետևյալ կերպ. քրեական հետապնդում հարուցելու ստադիայում՝ խորը չմտածելը, չհիմնավորումը, վորոչ ղեկավարում ել անպատասխանատվությունը. քաղաքական պատասխանատվության զգացմունքի բացակայությունը, անքան, վորքան դու, վորպես քննիչ կամ դատախազ, վորոշում ես հանում քրեական պատասխանատվության յենթարկելու մասին:

Վերջապես դեռևս մեր պրակտիկայից դուրս չի քշված մասսայորեն քրեական պատասխանատվության յենթարկելու սովորությունը: Դատի տալու ստադիայում՝ աշխատանքը տարվում է շարուն ձեռնով, բացակայում է ունալ պատասխանատվությունը, և վորպես կանոն շարունակվում է մեղադրական յեզրակացությունների ռեալպովիզմ (կնիքով հաստատումը): Դատաքննություն ստադիայում գոյություն ունի այն, ինչից նախադրուշացնում եր

Վերադիմիլ Իլիչը, յերբ ասում եր, վոր մեզ պետք չեն «վաղ-կոտ» դատավորներ: Դատաքննություն ստադիայում մեր աշխատանքները հաճախ ընթանում են փութկոտությամբ, շտապողականությամբ, անգամ այն դեպքում, յերբ կազմակերպվում են այսպես ասած ցուցադրական դատեր, վորոնք յերբեմն ցուցադրական են դառնում բացասական իմաստով:

Մինչև այժմ գործերի քննությունը դատարաններում հաճախ տարվում է չափազանց փութկոտությամբ (մենք այս հանգամանքը պետք է ընդգծենք իր ամբողջ խստությամբ), վորի հետևանքով վորքան ել դատավորը նվիրված լինի տվյալ դործին, սակայն և այնպես վոչ բոլոր դեպքերում լավ հետևվանքներ կարող է տալ: Այս տեղից առաջանում է ֆորմալ-բուրժուական վերաբերմունք դեպի դատավարությունը, վորովհետև վոչ վորք գործի մեջ չի խորանում: Մենք մինչև այժմ չենք հասել այն բանին, վորպեսզի մեր դատարանի յուրաքանչյուր վճիռը, յուրաքանչյուր վորոշումը ծանրակշիռ և համոզեցուցիչ լինի, ինչպես այդ պահանջում եր ընկ. Լենինը, ասելով, վոր «վճիռը պետք է աչքի ընկնի վոչ այնքան իր պատժի խստությամբ, վորքան նրա տեղին և անխուսափելի լինելու մասին ստեղծվող համոզումով»:

Գործի այդ կողմը ամենից քիչ է աչքի ընկնում, ամենից քիչ ենք մտածում այն մասին, վորպեսզի դատական վճռի միջոցով համոզենք, դատախազները և հավաքագրները հասարակական կարծիքը: Այս թերությունը վառ կերպով յերեվաց արանսպորտի դատախազների համամիութենական խորհրդակցության ժամանակ, յերբ վոչ վատ դատախազներից մեկը պատմում եր, թե ինչպես ինքը յերկաթուղայինների ակումբում մի պրոցեսի ժամանակ փայլուն ճառ է արտասանել և ինչպես այդ ճառից հետո, հին կադրային բանվորը բավականաչափ դժգոհ կերպով է արձագանքել մեղադրյալներին սպասող դատավճռին: Այդ դատախազը այդպիսի «տարածայնություն» առթիվ յեղած ամբողջ գործից յեզրակացրել եր այն, վսր այդ բանվորը իրավաբանական գործերից շատ քիչ բան եր հասկանում: Իրականում սակայն, պատճառը կայանում եր նրանում, վոր բանվորական մասսան վոչինչ չեր հասկացել դատավարության ժամանակ, չեր հասկացել թե ինչո՞ւ համար են մեքենավարին նստեցրել մեղադրյալի աթոռին, թե նա ի՞նչ չարագործ է արանսպորտի համար, ի՞նչու

համար պետք է նրան պատժել և խնչու հատկապես այդքան խիստ, ինչպես այդ պահանջում եր դատախազը:

Այդպիսի դրուժյունը ըստ եյության նշանակում էր դատավարութեան տապալում: Իսկ տապալումը ինքնին արժանի պարգևատրում է հանդիսանում այդպիսի դատավարութեան կազմակերպիչներին համար: Դատավարութեանը պետք է տանել աշխատեցողության և արդար լինելու մասին: Մեր դատարանը շատ դեպքերում այդ խնդիրը հաշվի չի առնում և չի կատարում իր դերը՝ վորպես կարգապահութիւն սովորեցնող դատախազութեան միջոց: Յեթե մենք ունենք անգամ չնչին տոկոս այնպիսի գործերի, վորոնք թույլ են տալիս այնպիսի յեղրակացութիւններ անելու, և վորոնց մասին յես խոսում եմ, ապա այդ իրենց խոշոր փաստ են երկայացնում: Ամեն մի դատական պրոցես, վորը չի հասկացվում և խրախուսանքի չի արժանանում աշխատավորների կողմից, ավելի շատ փաստ է բերում, քան տասնյակ լավ տարված դատավարութիւնից ստացված ոգուաւր: Դա հարկավոր է ընդգծել ամբողջ վճռականութեամբ: Աշխատավորներին քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելուն անպատասխանատու վերաբերմունք ցուցաբերելու ուղղակի հետեւանք է հանդիսանում պաշտոնական հանցագործութիւնների վերաբերյալ յեղած գործերի հակա տակուք, վորոնք վորպես կանոն իրենցից փաստորեն իսկական դատարկութիւն են ներկայացնում:

Այդ մասին բավական պերճախոս կերպով վկայում են Միութենական դատախազութեան առնթեր յիդող քրեական քաղաքականութեան ինստիտուտի կողմից մշակված հանցագործութիւնների 1934 թվի կոնյուկտուրայի տվյալները:

Մեր դատական քաղաքականութեանը պաշտոնական հանցագործութիւնների բնագավառում իրենց խոշոր հետաքրքրութիւն է ներկայացնում, թեկուզ հենց մեր դատական քաղաքականութեան և ընդ. Ստալինի կադրերի մասին տված մատիսի 4-ի յոգունքին համապատասխան լինելու տեսակետից:

Ի՞նչի մասին են խոսում այդ տվյալները: Ամենից առաջ այն մասին, վոր 1932 թվի համեմատութեամբ պաշտոնական հանցագործութիւնները աճում են անընդհատ, յերբեմն, ճիշտ ե նվազելով, բայց հետո կրկին աճելով: Յեթե համեմատենք 1932 թ. առաջին կեսը 1934 թ. հետ, ապա 1934 թ. առաջին կեսում պաշտոնական հանցագործութիւնների համար ավելի շատ են պա-

տասխանատվութեան յենթարկվածները քան 1932 թ. վիճակագրական ալգ սյունակը, վորը վոչ միայն սոսկ վիճակագրական սյունակ է, այլև նրա մեջ, նրա ձողիկներին յուրաքանչյուրի տակ, նրա յուրաքանչյուր միավորի տակ կանգնած է կենդանի մարդը, ուղեներու տրամագործութիւնը կատարելապես աչքի յես դարնում: Յեթե այդ «պաշտոնական հանցագործութիւններ»-ը յենթարկենք անալիզի, ապա կստացվի հետևյալ պատկերը: Որինակ պարզվում է, վոր յերկաթուղային տրանսպորտի վրա 70% դատապարտված են ուղղիչ աշխատանքային-աշխատանքների: Դա պաշտոնական հանցագործութիւններով յեղած պատիժների դերակշռող կատեգորիան է: Յերկրորդը, վոր աչքի յես դարնում, դա այն է, վոր ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների դատապարտվածներից շատ շատերը (մինչև 60%-ը) պատկանում են այն կադրերի թվին, վորոնք տրանսպորտի վրա աշխատանքի ստաժ ունեն 10 և ավելի տարի: Պաշտոնական հանցագործութիւնների համար դատապարտվածների 30% պատկանում են մինչև 25 տարվա աշխատանքի ստաժ ունեցող բանվորների թվին, իսկ դատապարտվածները 25% բանվորական ստաժ ունեն 25 տարուց ավելի:

Մի բոլե մտածենք: Դատապարտվածների 70%-ը, — դրանք հին կադրեր են, հիմնական արտադրական կադրերը:

Յերկրորդ, ամենից հետաքրքրական հանգամանքը կայանում է նրանում, վոր պաշտոնական հանցագործութիւնների համար դատապարտութեան ամենաբարձր տոկոսն ընկնում է ՌՍՖՍՀ Գր. Որ. 111 հոդվածին (ՀՍՍՀ Գր. Որ. և 137 հոդ.): Այդ հոդվածով 1934 թվի ընթացքում դատապարտվել են պաշտոնական հանցագործութիւնների համար բոլոր դատապարտվածների 51%:

Այժմ հււր և ի՞նչի համար են դատապարտում, — ահա մի քանի որինակներ:

Խոհաբարուհին աղ չի գցել ձաշի մեջ, նրան քրեական պատասխանատվութեան են յենթարկում Գր. Որ. 111 հոդվածով (Գր. Որ. 137 հ. ՀՍՍՀ):

Կոլտնտեսականը ձին վերցրել է քաղաք գնալու համար, գնացել է քաղաք, ձին կապել և գնացել է իր գործին, — ձին գողացել են, կոլտնտեսականին քրեական պատասխանատվութեան են յենթարկել Գր. Որ. 111 հոդվածով (Գր. Որ. 137 հ.), (թեև ավելի լավ և ճիշտ կլիկեր, յեթե նրանից բռնագանձվեր ձիու արժեքը):

Կոլտնտեսութիւնում ծնվել է մի աչքանի քուռակ. նրան

մորթել և կերել են. կոլտնտեսութեան հախազահին քրեական պատասխանատուութեան են յենթարկում մատղաշը «չպահպանելու» համար:

Կոլտնտեսականին պատասխանատուութեան են յենթարկել նրա համար, վոր իջեցրել է սերմացուի նորման, թեև համեմայն դեպս բերքը չեղել է առատ, նրան դատել են և դատապարտել:

Այրանքային ֆերմայի վարիչը հողացել է յերկու հորթերի համար և ցրտից նրանց տեղափոխել է տաք բնակարան. փչացել են հորթերի ականջները. նրան դատել են և դատապարտել Քր. Որ. 131 հոդվածով:

1935 թվի հունվար ամսին ժողգատարանի կողմից դատապարտվում է վոմն Պանկրատով Քր. Որ. 109 և 111 հոդվածներով (Քր. Որ. 135 և 137 հ. հ. ՀՄՆՀ Քր. Որ.) կոլտնտեսութեանը նրա կողմից հասցված 69 ուրբուռ ֆլասը գանձելու գծով: Մեղադրյալ Պանկրատովը կոլտնտեսութեան կողմից քաղաք է ուղարկված յեղել հաճարը վաճառելու և փոխանակ հաճարը 26—29 ուրբուռ վաճառելու, նա վաճառել է այն 23 ուրբուռ, նրան պատասխանատուութեան են յենթարկել վատ առևտրի համար:

Այդպիսի պրակտիկան վկայում է ամեն ինչի՝ բայց վոչ յերբեք կադրերի նկատմամբ հողատար վերաբերմունք ունենալու մասին:

Ահա թե ինչ է ներկայացնում Քր. Որ. 111 (Քր. Որ. 137) հոդվածը, այսպես ասած՝ իր շարժման մեջ: Այսպիսի պրակտիկային հարկավոր է վերջ տալ վճռականորեն: Հարկավոր է այստեղ այնպիսի պատժիչ միջոցների ճիշտ փոխհարաբերութեան հարց դնել, ինչպիսին են ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքները և ադատադրեումը:

Գյուղատնտեսական կամպանիաների վերաբերյալ գործերով յեղած դատավճիռների համարյա 70%-ը ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքներ են յեղել: Հարց է ծագում, նպատակահարմար է արդյոք դատի տալ գյուղատնտեսական կամպանիաների հետ կապ ունեցող գործերով, յեթե նրանց դատավճիռները հանգում են ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների, — կարծում եմ, վոր աննպատակահարմար է: Այսպիսի դատավճիռներն ասում են այն մասին, վոր այդ դատապարտվողները այնքան ել վտանգավոր չեն, վորպեսզի կարիք լիներ նրանց ադատադրելու: Հետևապես՝ ինչո՞ւ նրանց դատարան քարշ տալ և նստեցնել մեղադրյալի աթոռի վրա, յե-

թե նրանք վտանգավոր մարդիկ չեն համարվում: Իհարկե անխուսափելի յե և բնական, յերբ գործերի վորոշ տոկոսը հանգում են այնպիսի պատժի, վորպիսին է ուղղիչ-աշխատանքը: Բայց այդ տոկոսը չպետք է շատ բարձր և գերակշռող լինի, և այն ել այնպիսի գործերում, վորպիսին են տնտեսական-քաղաքական կամպանիաների հետ կապված հանցագործությունները:

Ուշագրութեան արժանի յե նաև այն հանգամանքը, վոր պաշտոնական հանցագործությունների համար դատապարտվածների մեծ մասը, — մոտ 52%-ը դատապարտվել են անգործունեյութեան և անփութութեան համար: Միանգամայն պարզ է, վոր թե անփութությունը և թե անգործունեյությունը պետք է հետապնդվեն քրեական կարգով միայն այն դեպքերում, յերբ այդ անփութությունը լուրջ բնույթ է կրել: Բայց չե՞ վոր ամեն մի անփութություն լուրջ բնույթ չի կրում: Իշխանությունը ի չարդգործադրում և իշխանազանցություն կազմել են 26%-իսկ շահադիտական հանցագործություններ՝ միայն 14%:

Ակնհայտ է, վոր պաշտոնական հանցագործությունների դեմ տարվող պայքարում մեր ուշագրությունը այն կողմը չի ուղղված, ուր հարկավոր է: Փոխանակ նրան, վոր պայքարենք ժուրիկների, հափշտակիչների, վատնողների դեմ, մենք հաճախ խուսում ենք այնպիսի հանցագործությունների մասին, վորոնց դեմ կարելի յե պայքարել այլ միջոցներով, քան քրեական դատարանով:

Այլ կերպ է դրված աշխատավորների անձնական շահերը խախտող հանցագործությունների դեմ տարվող դատական քաղաքականութեան հարցը: Մասնավոր գույքի գողությունների դեմ պայքարելու բնագավառում մեր քրեական քաղաքականությունը և դատական պրակտիկան ճշտելու անհրաժեշտութեան մասին խուսում են այնպիսի փաստեր, յերբ այդ կատեգորիայի հանցագործությունների համար 1934 թ. առաջին կիսամյակում դատապարտվածների 63%-ը յենթարկվել է ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների: Ճիշտ է՝ արդյոք այս քաղաքականությունը աշխատավորների գույքային շահերը պաշտպանելու դրույթի տեսակետից. — ի հարկե ճիշտ չե, քանի վոր գողությունները իրենցից հանցագործ յերևույթներ են ներկայացնում, չափապես վտանգավոր են վոչ միայն առանձին աշխատավորների համար, այլև մեր ամբողջ տնտեսութեան համար: Գողությունը կազմալուծում է աշխատողին և աշխատանքը:

Յեղիւ եւն գեպքեր, յերբ գողերը ահաբեկել են կոլտնտեսականներին. մարդիկ վախեցել են դաշտ դուրս գալ աշխատանքի, վորովհետեւ նրանց բացակայութեանց ոգովելով գողերը մաքուր ճալելիս են» յեղել նրանց խրճիթներն ու տնակները:

Միութենական դատախազութիւնը, յիշելով այդ տեսակէ հափշտակութեանների հատկապէս վտանգավոր բնույթից, հանրապետութեանների քրեական որեւորքերը հատուկ հոգւածներով լրացնելու համար հատուկ նախագիծ մտցրեց որեւորքական մարմինների մոտ: Այդ նախագիծը նման գողութեանների համար նախատեսում է մինչև 5 տարի ազատազրկում:

Բոլոր գողութեաններն ի հարկէ այդպէս խիստ չպետք է հետապնդվեն, սակայն մենք պարտավոր ենք պահանջել, վորպէսզի դատավորները ավելի խիստ դատեն աշխատավորների գույքը հափշտակելու համար, համարյա թույլ չտալով, վորպէս պատիժ նրանց նկատմամբ ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքներ նշանակել, վորով և չարհամարել այդ կարգի հանցագործութեանների լրջութեանը:

Նույնը պետք է ասել նաև այնպիսի հանցագործութեանների մասին, վորպիսիք են խուլիգանութեանը և մարդկային անձնավորութեան նկատմամբ արտահայտվող ամեն տեսակի ծաղրանքները: Նմանապէս չափազանց մեղմ պատիժներ են սահմանվում դեպի մարդը ցույց տրվող անուշադիր վերաբերմունքի, կյանքի, առողջութեան և մարդկային անձնավորութեան արժանապատվութեան դեմ ուղղված հանցագործութեանների համար: Այստեղ չերբեք մենք հասնում ենք մինչև այն սահմանին, վորից դենը սկսվում է համարյա կատարյալ անպատեխիութեանը: Իրապատճառը մի կողմից նաև մեր քրեական որեւորքութեան թերութեանների մեջ պետք է փնտել: Այդ թերութեաններով է բացատրվում վերջին ժամանակներս մի շարք նոր որինագծերի յերևան գալը, վորոնք կատարելապէս տեղին և եական փոփոխութեաններ են մտցնում այդ բնագավառում, քորնի վոր աշխատավորների գույքային և անձնական շահերի պահպանութեանը, հատկապէս ներկայումս, արդարադատութեան մարմինների կարևորագույն խնդիրներից մեկը պետք է հանդիսանա:

Շնորհիվ սոցիալիստական շինարարութեան հաջողութեանների և դրա հետ կապված աշխատավորական լայն մասսաների նյութական բարեկեցութեան բարձրացման, այժմ բանվորը գողերի և թալանչիների հարձակման յենթակա մի բան ունի, վորպի-

սին չունեն նա նախահեղափոխական շրջանում և անգամ հեղափոխութեան առաջին տարիներում. դրա համար ել այժմ հարկավոր է ավելի հաստատուն և ամուր դնել բանվորների և կոլտնտեսականի անձնավորութեան, նրանց արժանապատվութեան պահպանութեան հարցը՝ ամեն տեսակ բռնութեաններից, նրանց գույքի պաշտպանութեան հարցը՝ ամեն տեսակ հափշտակութեան փորձերից, վորովհետև այժմյան պայմաններում, սոցիալիստական շինարարութեան փայլուն հաղթանակների պայմաններում, յերբ սոցիալիստական հասարակարգը դարձել է միակ և տիրապետող ուժը մեր անտեսական կյանքի բոլոր ասպարեզներում, դասակարգային թշնամին և ապադասակարգացնացած թափթիւկը սխտեմատիկ գողութեամբ, կողոպտելով և ահաբեկելով կոլտնտեսականներին, բանվորներին, աշխատավորներին, խարխում են խորհրդային ամբողջ իրավակարգի ամբողջութեանը, փաստում սոցիալիստական շինարարութեան ամբողջ գործին: Այն ինչ, պաշարի այդ ճակատամասին շատ քիչ ուշադրութեան է դարձվում մեզ մոտ և դա իր արտացոլումն է գտել այն քրեական որեւորքութեան, վորը հնացել է և վորին փոխարինելու համար պատրաստված է քր. որ. 1934 թվի նախագիծը, սակայն նույն այդ նախագիծը լուծում է մեղ հետաքրքրող հարցը նույնպէս թերի և անհետևողականորեն:

Այժմ առանձին ուժգնութեամբ խնդիր է դրվում վճռական կերպով հրաժարվել անպատասխանատու և անուշադիր վերաբերմունք ունենալուց այնպիսի հարցի հանդէպ, վորպիսին է քրեական պատասխանատվութեան յենթակցելու հարցը: Հարկավոր է մասնաւորապէս անգամ մտածել՝ նախքան պատասխանատվութեան յենթակցելը, տասն անգամ բարեխիղճ կերպով ստուգել այն հիմունքները, վորոնց վրա վորոշում է ընդունվում պատասխանատվութեան յենթակցելու: Սրանից չերբեք չի կարելի յեղրակացնել, վոր հանցագործութեանների դեմ մեր պաշարը պետք է թուլացնել: Յերբ ընդհ. Կազանովիչն ասաց՝ «դատավորները դատում են, դատախազները մեղադրում, իսկ խորտակումները աճում են», վորանք փորձելու լողունք: Դա ընդ. Կազանովիչի մտքի կոպիտ խախտումն էր: Մեր լողունքը, մեր ամբողջ կուսակցութեան, մեր առաջնորդ ընդ. Սալիմի լողունքը, չի նշանակում այն, վոր պետք է դադարել դատելուց, այլ նշանակում է, վոր պետք է դատել մտածված և հիմնավորված ձևով: Նա պահանջ է առաջադրում չդատել ամեն

մէ դատարակ բանի համար, մանր բաների համար. պահանջում է լուրջ և պատասխանատու կերպով լուծել դատի տալու հարցը: Մեզ հարկավոր է մեր ուշադրութունը կենտրոնացնել իսկական հանցագործությունների վրա, լուրջ հանցագործությունների վրա, վորպեսզի չտարվենք մանրունքով, վորպեսզի չստացվի այնպիսի դրութիւն, վոր դատարանները ծանրաբեռնվին նվազ կարևորութիւն ունեցող գործերով և այն ել այն ժամանակ, յերբ լուրջ և պրոլետարական պետութեան համար իրոք վոր վտանգ ներկայացնող հանցագործությունները մնում են անպատիժ:

Պաշտոնական և այլ տիպի զանազան հանցագործությունների համար պատասխանատվութեան յենթարկելու ժամանակ աշխատավորների հանդեպ հոգատար վերաբերմունք ունենալը չի նշանակում պատասխանատվութեան յենթարկելուց հրաժարվել, չի նշանակում պետութեան թշնամիներին ավելի շեշտակի և ավելի վճռական հետևողականութեամբ քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելուց և այդ թշնամիներին հետ անխնա դատաստան տեսնելուց հրաժարվել, այլ ընդհակառակը—վերջ տալով քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելու կամպանիոն ձևին, հրաժարվելով այդ հարցը լուծելու հին մեթոդներից, վորոնք անհամատեղելի էին դեպի մարդը ցուցաբերվելիք հոգատար և զգուշ մոտեցման խնդրի հետ, կադրերը խնամելու հարցի հետ, բաց չըթողնելով և չխփելով կադրերին՝ աննշան և դատարկ զանցանքների համար, հրաժարվելով աշխատավորների կողմից իրենց պարտականութիւնների մէջ կարգապահական խախտումներ թույլ տալու ամեն մի դեպք քրեական հանցագործութիւն վորակելու և նրանց մեղադրյալների աթոռին նստեցնելու պրակտիկայից, մենք կհասնենք մեր աշխատանքների բարելավման, մենք կբարելավենք նաև այդ աշխատանքի վորակը:

Մենք հարցը այնպես պետք է դնենք, վորպեսզի մեր մարդկանց նկատմամբ հոգատար վերաբերմունք ունենալու խնդրը միաժամանակ կապված լինի մեր մարդկանց թշնամիների, մեր գործի թշնամիների հետ անխնա դատաստան տեսնելու հետ, իսկ դրա համար, պետք է գիտենալ նրանց գտնել, իսկ նրանց գտնել իմանալը մենք մինչև այժմ, ինչպես պետք է չենք սովորել:

Նիժնի-Տագիլի քննչական մարմինները, Բեկովի սպանութեան գործով («Были горы высокой»-ի հեղինակը) միութենական դատախազութեան քննիչ ընկ. Դոլիցկու տեղը ժամանելու պահին կալանքի էլին առել մոտ 100 մարդ: Բայց այդ 100 կա-

լանավորվածների մէջ իսկական մարդասպանները չգտնվեցին. նրանց գտան միայն այն ժամանակ, յերբ կարողացան ձեռնամուկ լինել հիմնականին՝ յերբ հաշվի առան գործի բոլոր հանգամանքները և ձգեցին քննչական մարմինների ձեռքում գտնվող «թելերը», այդ ժամանակ մարդասպանները գտնվեցին և այժմ մարդասպանները մեր ձեռքումն են և Գերագույն դատարանի ղեկավարական նստաշրջանը մոտ որերս կդատի նրանց Նիժնի-Տագիլում:

Յերբ մենք խոսում ենք կադրերի նկատմամբ հոգատար վերաբերմունք ունենալու և դատի արվողներին թիվը կրճատելու մասին, հիմնավորված կերպով դատի տալու վորաբերյալ մեր աշխատանքը ուժեղացնելու հաշվին մասնաշրջան և հիմնավորված կերպով դատի տալու դեմ պայքարելու մասին, դա չի կարելի ըմբռնել վորպես մեր պայքարի թուլացում, այլ ընդհակառակը, պետք է հասկանալ վորպես պայքարի ուժեղացում իսկական հանցագործների դեմ, ի հաշիվ չակերտավոր «հանցագործների» դեմ պայքարելուց հրաժարվելու: Պետք է հասնել նրան, վորպեսզի քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելը պատասխանատվութեան յենթարկվող մարդու, ինչպես նաև նրան շրջապատողների և նրա բարեկամների համար լինեն նշանակալից դեպք. մասնավորապէս այդպիսի դեպք պետք է լինի նրան դատի հանձնելը և նրա դատապարտութիւնը: Պետք է հասնել այնպիսի դրութեան, յերբ քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելը, դատի տալը և վճռահատութիւնը բոլորի կողմից, առանց բացառութեան, ղեկավար, վորպես նախատինք, վորպես ճշմարիտ և արժանի պատիժ: Իսկ ինչ ենք տեսնում մենք մեզ մոտ ներկայումս: Մեղադրյալին շրջապատողներից շատերը մտածում են՝ «այսր դու չես մեղադրական աթոռի վրա, իսկ վաղը չես»: Այդպիսի դրութեան առկայութեան դեպքում հանցագործութեան դեմ տարվող պայքարը վճռականորեն մոշ մի արդյունք ունենալ չի կարող. նա հավասար է «մաղով շուր կրելուն» կամ «դատարկ ամանից լցնել դատարկի մէջ»: Ներկայումս շատերը դատական պատասխանատվութեան յենթարկելու վրա նայում են, վորպես վրդովեցուցիչ մի դեպքի, վորպես պատահական, բայց անխուսափելի անախորժութեան, վորպես ինչ վոր պարհակի վրա:

Նման դրութեան առաջ, յերբ յուրաքանչյուր ծառայող կարծում է, վոր յեթե ինքը դեռևս չի դատապարտված, ապա դա դժբախտ թշուրիմացութեամբ միայն, վոր նրա այդ «բաժակը»

գեռես իրենից չի անցել, ապա այդ դեպքում հանցագործութեան գեռ ճիշտ պայքար տանել հնարավոր չէ: Այստեղ անհրաժեշտ է վճռական բեկում, վճռական շրջադարձ: Դատական պրոցեսի հետ չի կարելի վերաբերվել վերադառնալի սովորական յերևույթի: Չի կարելի թույլ տալ աջակիսի դրուժյուն, վոր դատի տալու հետ վերաբերվեն վորպես մի վոչնչութեան հետ: Խորհրդային դատի տակ ընկնելը, դա վոչնչութեան չէ, դա նախատինք, դա արտակարգ լուրջ գործ է: Յեւ այդ պետք է իմանա յուրաքանչյուր խորհրդային քաղաքացի: Բայց նա ճիշտ կարող է հասկանալ այդ միայն աչն ժամանակ, յերբ տեսնի, վոր չնչին բանի համար խորհրդային յերկրում դատի չեն տալիս, վոր խորհրդային յերկրում դատարանը լուրջ, պատասխանատու պետական գործ է:

Դժբախտաբար, նուշնիսկ մեր խորհրդային արդարադատութեան աշխատակիցները միշտ չեն, վոր նայում են մեր դատարանի վրա հենց այս կերպ: Նրանք հաճախ իրենց այդ պատասխանատու պարտականութեան հետ վերաբերվում են ինչպես ամենասովորական առօրյա գործի, ինչպես «կենցաղային յերևույթի»:

Մեր դատավորները հաճախ չեն մտահոգվում աչն մասին, վոր իրենց աշխատանքը և վճիռները համոզեն վորեւ մեկին իրենց հանձնարարված գործի կարևորութեան մասին: Յերբեմն դատավորը առանձին կերպով լուծելով վորեւ գործ, նույնիսկ դատավճիռը չի հայտարարում: «Ով հետաքրքրվում է վճռով, թող գա վաղը»: Այսպես հայտարարեց մոտերս Մոսկվայում դատավորներից մեկը, ակներև կերպով չհասկանալով իր աշխատանքի նման մեթոդի ամբողջ փաստակարութեանը: Մինչդեռ յուրաքանչյուր դատավորի և յուրաքանչյուր դատախազի ինդիւրն է հավատացնել հասարակութեանը վճռի արդարացի լինելը: Պետք է հասնել աչն բանին, վոր դատի տալը, քրեական պատասխանատուութեան յենթարկելը հանգիստնա մի հաղվադյուտ դիպված, դատի կանչվողի, նրա բարեկամների և ամբողջ հասարակութեան համար: Մեր դատական գործունեյութեան հանդեպ նման հարևանացի վերաբերմունք ցույց տալով, ինչպես դա պատահում է միշտ դեպքերում, ստացվում է մեր սոցիալիստական իրավակարգի և իրավագիտակցութեան վոչ թե ամբացում, այլ ուղիղ հակառակը: Մենք ջուր ենք լցնում թշնամու ջրաղացին: Ահա թե ինչու ամենաչն վճռականութեամբ մենք պարտավոր ենք տպահովել խորհրդային յերկրի յուրաքանչյուր աշխատավոր քաղաքացու հանդեպ լրջմիտ, հանգիստ և հիմնավորված վերաբերմունք:

քրեական պատասխանատուութեան յենթարկելու և դատի տալու հարցը վորոշելիս: Այդ հարցի նկատմամբ ցույց տրված անպատասխանատու վերաբերմունքի մասին կարելի չէ դատել դարձյալ յերկաթուղային տրանսպորտում քրեական պատասխանատուութեան յենթարկելու պրակտիկայից: Վերցնենք աչնալիսի յերկաթուղիներ, ինչպիսիք են՝ Հարավայինը, Յեկատերինյանը, Կիւովին, Հարավ Ուրալյանը: Այստեղ կարճված գործերի թիվը հասնում է 34% , 35% , 33% , 42% : Հարց է առաջ գալիս, — ինչու համար են պատասխանատուութեան կանչել: Ինչու վաղորդ չեն կշռադատել բոլոր հանգամանքները, չեն մտածել, թե կան արդյոք բավարար հիմքեր դատի յենթարկելու համար: Նրա համար, վոր յաշտառակ անպատասխանատու վերաբերմունք են ցույց տվել դեպի իրենց պարտականութեանները:

Սակայն դեպի իրենց գործը ցույց տված անպատասխանատու վերաբերմունք յերևում է նաև արդարադատութեան մի քանի որդանների աշխատանքներին:

Թույլ տվեք մատնացույց անել, թե ինչպիսի աշխատանք է գնում մի աչնալիսի պատասխանատու կոլեգիայում, ինչպիսին ՌԽՍՖՅ Գերագուշն Դատարանի Հատուկ կոլեգիան է: Պարզվում է, վոր ս. թ. մայիսի 8-ին, միութենական դատախազութեան աշխատակիցների Գերագուշն դատարան գնալու որը, յերեք կազմով պետք է քննվեր մոտ 60 գործ: Առավոտյան ժամի 9-ից մինչև յերեկոյան ժամի 5-ը մի կազմը քննել է 25 գործ, աչնալիս յուրաքանչյուր գործի վրա վատնել է 19,2 րոպե: Յեթե նկատի ունենանք, վոր մի քանի գործերով յեղել են 10-ական մեղադրյալներ, ապա մտածեցեք, թե աշխատանքի ինչպիսի պայմաններ դույութելուն ունեն Գերագուշն դատարանի հատուկ կոլեգիայում: Ճիշտ է, աչք գործերը յեղել են բեկման կարգով քննվող գործեր, սակայն բեկման կարգով քննվող գործերի համար ել անհրաժեշտ է ժամանակ ունենալ՝ հարցերը լրջմտորեն լուծելու համար: Իսկ ինչպես են մասնակցում աչք գործերի քննութեան դատախազները: Վորպես կանոն դատախազները տալիս են բերանացի յեզրակացութիւն, նրանք մեծ մասամբ միանում են Հատուկ կոլեգիայի նախագահի արած հետեւութեաններին: Պատահում է, վոր շրջանային դատախազի բողոքարկած գործը զեկուցում է վոչ թե մասնակցող դատախազը, այլ կոլեգիայի զեկուցող անգամը: Հանրապետական դատախազութեան վարչութեան դատախազը, վորը պետք է պաշտպանի շրջանային իր կոլեգային, բացակայում է:

Մինչդեռ Հատուկ կողմերի մասնաճիւղերը պահանջում են շատ քիչ ուղղորդութիւն, քանի վոր առաջին աստիճանում քննելու ժամանակ տեղ գործերը վճարում են մեծ մասամբ որեւէ կողմի խախտումներով:

Վերջինք Տաշքենտ քաղաքի 44-րդ քաղաքամասի ժողդատարանի գործն ըստ մեղադրանքի կարմիր պարտիզան, բանվոր, կուս. անդամ Ալաեւսկու՝ աշխատանքում անփութութեամբ վերաբերմունք ցույց տալու առթիւ, վորի համար դատաւարութեամբ ե նա մեկ տարի ուղղիչ աշխատանքի: Մինչդեռ իրականում Ալաեւսկին վոչ մի անփութութիւն չի հայտնաբերել: Մակաչ անհրաժեշտ յեղափոխութեան Դատախազի միջամտութիւնը, վորպեսզի դատական որդանները ուղղորդութիւն դարձնեյին այդ ընկերոջ նկատմամբ թույլ տրված աղաղակող անարդարութեան վրա:

Կամ ինժիներ Կուլբասովի գործը, վորը դատաւարութեամբ ե դեկտեմբերի 8-ի որոշումով 6 տարվա ազատազրկման անվորակ տափողականներ (հաստոցի մաս) բաց թողնելու համար: Գործի ստուգումից պարզվեց, վոր դա փորձնական լաբորատորիա չե, վոր Որոշումի ձեւի անվան այդ գործարանում փորձնական աշխատանքներ են տարվում ե վոր ինժիներ Կուլբասովը խիստ արժեքավոր մասնագետ ե:

Վերջինք Լուվաի գործը՝ մի մարդ՝ վոր բազմիցս պարզեւորվել ե, սակայն պարզվում ե վոր դատաւարութեամբ ե նա Ուկրաինայի Կրասնո-Չավոգոսկի ռալոնի ժողդատարանի կողմից անպետք կոչիլ բաց թողնելու համար: Նա աշխատել ե տվյալ աշխատանքում ընդամենը 3 ամիս, վորպես առաջ քաշված չի կարողացել արագ կերպով յուրացնել այդ աշխատանքը: Ինչ վերաբերում ե կոչիլի անպետք համարելուն, պարզվում ե վոր դա յեկ միտումնավոր ե կոչիլը յեղել ե վոչ տեսակավոր, նմանել ե 2-րդ տեսակին:

Սեմեմի գործը, — № 2 Ռաբիո գործարանին կից բանջարեղենի պահեստի շինարարութեան պետք իբր թե կեղծ պահանջաթերթ կազմելու ե 230 ո. յուրացնելու, ինչպես նաե բանվորներին արտաժամյա աշխատացնելու համար ճանաչված ե մեղավոր Քր. Որ, 135 հ-ով ե դատաւարութեամբ ե 6 ամսվա ուղղիչ աշխատանքի, թեե այդ հանցագործութեան ապացուցանքները յեղել են խիստ խախտում:

Դեմի գործը, — դատաւարութեամբ ոգոստոսի 7-ի որոշումով, 10 տարվա ազատազրկման, Ուլմուրսկի մարզային դատարանի կողմ

մից: Ինչպէս ե գործի ելութիւնը: Պարզվում ե, վոր այդ Դրենը ստորագրել ե վազոնները պարագուրդի 570 ուրբու, իբր թե 2 կեղծ հաշիվներ, մինչդեռ գործում վոչ մի տվյալ չկա այդ հաշիվների կեղծ լինելու մասին:

Ստալինյան ռալոնի Բոդոսկու գործը, դատաւարութեամբ Քր. Որ. 137 հոդ., նրա համար, վոր իր դեկավարած Բուդոնու անվան գործարանին պետք յեղած ուղղորդութիւն չի դարձրել, թեւաւատարել ե տրակտորի մասերի արտադրութեան պլանը, վորպիսին սակայն սառեւման ժամանակ չհաստատվեց:

Դատական աշխատանքների վորակի մասին կարելի յե դատել այնպիսի վաստերով, ինչպիսին Պրոկոպևի ռալոնի ժողդատարանի վճիռն ե, վորտեղ ասված ե, «մեղադրյալը իրեն մեղավոր չճանաչեց, բայց չկարողացավ ապացուցել իր անմեղութիւնը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով ել դատաւարտել են: Նման պատճառարանութիւն ե բերված նաե Մելքոնի գործում, (Արեւմտյան Սիբիրի դատարան). «Մելքոնը իրեն մեղավոր չճանաչեց, բայց իր անմեղութիւնն ապացուցել չկարողացավ»:

Պետք ե ասել, վոր մեր աշխատակիցներից շատերն իրենց առջե գրված ինքնադատարանի գրութի չեն հանում: Մենք ունենք իրենց գործին ակնհայտ անբարեխիղճ վերաբերմունք ցույց տալու հաճախակի դեպքեր: Ահա որինակ Մոսկվայի մի քանի դատարանների բնութագիրը:

Ժողդատարանի աշխատակիցը մտնում ե դատական դահլիճը ե հայտարարում, «քաղաքացիներ, ազատեցե՛ք նստարանները, այստեղ տուժողները պետք ե նստեն, վորոնց կարիք ունենք, իսկ ձեր կարիքը չունենք»:

Իբրե վկա կանչված քաղաքացիներից մեկի խնդրն այն մասին, վոր շտապեցնեն գործի քննութիւնը, քանի վոր ինքը աշխատանքի պետք ե դնա ե բոլորովին սպասել չի կարող, դատարանի քարտուղարը պատասխանում ե, «ինչ արած վոր սպասել չեք կարող, դուք յեկել եք վոչ թե պարի յերեկո, այլ յեկել եք դատարան, նստեցե՛ք»:

Իսկ ինչպէս ե գրված մեզ մոտ գաղտնի խորհրդակցական սենյակի գործը: Յեթե մենք ավելի հաճախ դիմեյինք դատարաններին, կտեսնեյինք, վոր մի շարք դեպքերում այդպիսին չեն ել մտաբերում:

Ահա ե ժողդատավորի կամերան: Մոսկվայի պրոկտուրական ռալոնի 6-րդ քաղաքամասի ժողդատարանում ընկ. Նուրմեն

«Երկուսն էլ քննում ե Վոմն սայլապանի գործը, վորը տակով տալով 2 քաղաքացիներին, մարմնական վնասվածք ե պատճառել նրանց: Ներկայացել են միայն տուժողները, մեղադրյալները բացակայում են, վորոնք, ինչպես պարզվեց, գտնվում են արձակուրդում: Գործը սխալ ե նշանակված, պետք ե հետաձգել մինչև մեղադրյալների արձակուրդից վերադառնալը. չնայած դրան դատավորը սկսում ե քննել գործը, ընդվորում, առժողները բողոքում են, վոր առաջին անգամը չե վոր իրենք կանչվում են դատարան ե վոր իրենք կորցնում են աշխատանքի որեր, վորոնց համար վոչ վոք չի վճարելու իրենց: Կինը բարձրաձայն դուռում ե «սա ի՞նչ ե, սա ուղղակի ծաղրել ե»: Այդ ժամանակ դատավոր Նուրժինսկայան «հեղինակավոր» կերպով բացատրում ե տուժողներին. «Ահա դուք ձեր բերանը ափսոս եք բաց արել, վոր քիչ եր մնացել սայլակը լծափայտերով ներս մտնել: Հարկավոր չե բաց անել բերանը, քերք փողոցով ես անցնում» ե այլն: Յեվ այսպիսի բացատրությունից հետո հայտարարվում ե «գործը հետաձգվում ե մինչև մեղադրյալների արձակուրդից վերադառնալը»: Յիրը տուժողները ուղղվում են դեպի դուռը, դատավորը հասարակության հավանության ծիծաղի տակ նրանց հետևից բաց ե թողնում ուղիղկա. «լավ նայեք, բերանը բաց մի անեք, թե չե նորից վայր կընկնեք»:

գատախաղը թույլ ե տալիս իրեն արհամարհական վերաբերմունք
ցույց տալ դեպի գատարանը: Այնպիսի խաչտառակ վերաբեր-
մունք դեպի գատարան, յերբ գատախաղը բանի տեղ չի դնում
գատարանին և բարոյալքող ազդեցութուն ե թողնում հասարա-
կության վրա:

դապես չես անհրաժեշտ եմ համարում հարց դնել ժողովրդական ատենակալների ընտրութեան կարգը փոփոխելու մասին: Խորհրդապետն դատարանում ընտրված ժողովրդական ատենակալը լիովին պետք է համապատասխանի իր լուրջ կոչմանը:

Ժողովրդական ատենակալների բաց ընտրութեանը չես գերտնում եմ, վոր պետք է փոխարինվի փակ ընտրութեամբ: Խորհուրդների ընտրութեան ժամանակ ունեցած այն բոլոր առավելութիւնները, վոր ունեն փակ ընտրութիւնները, այդպիսիք լիովին պահում են իրենց ուժը նաև ժողովրդական ատենակալների ընտրութեան ժամանակ: Ինչպիսի առարկութիւններ կարող են լինել այս առթիւ, յետ այդ չեմ տեսնում: Փակ ընտրութիւններին անցնելը ավելի մեծ քաղաքական պատասխանատւութեան պայմաններ կստեղծի այդ ինստիտուտի համար, ժողովրդական ատենակալների նկատմամբ հավատ կնշխանի և ավելի մեծ չափով կապահովի նրանց ինքնուրույնութիւնը և պատասխանատւութիւնը: Այդ հարցը իհարկէ մենք պետք է մանրամասնորեն քննարկենք: Բայց այն կարգը և այն պայմանները վորոնց մեջ տեղի չեն ունենում ընտրութիւնները ներկայումս, վճռականորեն պետք է փոփոխման յենթարկվեն: Ներկայումս ընտրութիւնները տեղի չեն ունենում կամպանիոն ձևով, ընտրված ժողովրդական ատենակալների մեծ մասին, վոչ վոր չի ճանաչում, վորպիսի հանգամանքը սակայն պետք է վերացվի մեր պետական շինարարութեան հետագա գեոմիկրատացման համաձայն:

Այժմ մենք ավելի մեծ լրջութեամբ և վճռականութեամբ պետք է մտածենք մի շարք միջոցառումների մասին մեր աշխատանքը ճիշտ կազմակերպելու համար դատավարութեան այնպիսի ստադիայում, ինչպիսին դատի տալու ստադիան է: Այդ առաջնորդում մենք արդեն մի քայլ առաջ ենք գնացել. գործերն անցնում են տնօրինական նիստերի միջոցով, բայց մեր այդ աշխատանքը նույնպէս կանգնած չէ անհրաժեշտ բարձրութեան վրա: Տնօրինական նիստում զեկուցողը, մեղադրանքի հիմնավորողը պետք է հանդիսանա դատախազը, վորը զեկուցում է տվյալ գործի դրութեան մասին: Բայց դա նշանակում է արդէր, վոր այդ նիստում դատավորը պատիվ պետք է լինի, — իհարկէ վոչ: Նա վորպէս դատավոր և վորպէս հարակից զեկուցող, դատախազի զեկուցումից հետո պետք է տա իր յեղրակացութիւնը և սխալներ ու թերութիւններ նկատելու դեպքում պահանջի վերադարձնելու գործը լրացուցիչ քննութեան և կամ թէ համաձայնվի, յետ մե-

ղադրականը ճիշտ է կազմված: Այնտեղ, վորտեղ զեկուցում է վոչ թէ դատախազը, այլ դատարանի անդամը, այնտեղ հնարավոր է կնիք խփելով (շտամպով կացով) գործը վերջացնել, այնտեղ դատախազը ներկա չէ լինում դատարանում իր բաժնի վարիչի կարգավորութեամբ:

Դա միանգամայն անթույլատրելի չէ: Դատախազը պետք է մասնակցի տնօրինական նիստում, մեղադրականի քննութեան ժամանակ, վորպէս ակտիւ մասնակցող, կրելով իր վրա մեղադրական պահանջների պաշտպանութեան ամբողջ ծանրութիւնը: Առաջին հերթին նրա վրա պետք է ընկած լինի, ըստ իր պաշտոնական դրութեան, առաջադրված մեղադրանքի ճշտութեան ապացուցման և հիմնավորման պարտականութիւնը:

ՌՍԽՖՅ Դեբրուգույն դատարանի և մի քանի այլ դատարանների պրակտիկայում այդ պահանջները հաշվի չեն առնված, թույլ տալով, վոր դատախազի փոխարեն, զեկուցի դատարանի այն անդամը, վորին նույնիսկ չբերեմ հարակից զեկուցում տալու դեր չի վերապահվում: Այդ դրութեանը պետք է վերջ տալ: Այդպիսի կարգը թուլացնում է դատախազութեան պատասխանատւութիւնը և չի ստեղծում դատարանի համար ավելի լուրջ նատւթիւնը և չի ստեղծում դատարանի համար ավելի լուրջ պատասխանատւութիւն քան այն դեպքերում, յերբ մեղադրական յեղրակացութեան մասին կզեկուցի դատախազութեան ներկայացուցիչը:

Մինչև վոր մեր աշխատակիցների գիտակցութեան մեջ չամբանա դատավարութեան ու դատի տալու ստադիայի խոշոր պատասխանատւութեան հասկացողութիւնն ու կարևորութիւնը, յերբեք ակտի խոշոր հասարակական-քաղաքական նշանակութիւնը չի կարող հասնել այն բարձր աստիճանին, վորպիսին համապատասխանում է ակտի ելութիւնը:

Դատի տալու ստադիան — դա հանդիսանում է քրեական դատավարութեան ամենակարևոր ետապներից մեկը: Դեռևս արդատավարութեան աշխատողների համաժողովեական առաջին խորհրդակցութեանը յետ ամենայն վճռականութեամբ ընդգծեցի այդ հրդակցութեանը յետ ամենայն վճռականութիւնը: Դեռևս այն ժամանակ չես պաշխատանքի նշանակութիւնը: Դեռևս այն ժամանակ չես պահանջեցի այդ ինստիտուտի ճիշտ կազմակերպումը, յերբեք կանգ չառնելով այն յերկմտանքների ու կասկածների առաջ, վորոնք հուզում էին մի քանի ընկերների:

Հայտնի չէ, վոր մի քանի ընկերներ տրամադիր էյին դատի տալու ինստիտուտի ամբացման վերաբերյալ իմ առաջարկը,

դիտել վորպես յուրատեսակ դատավարական լիբերալիզմ, վորպես փորձ՝ մեր խորհրդային հողի վրա փոխադրելու ոտարեկրթյան անգլիական մեծ ժյուրիի տիպի ինստիտուտ: Իր ժամանակին յիս փարատեցի այդ կասկածները, թերեւս նաեւ մեղադրանքները, բացատրելով՝ վոր մեր դատի տալու ինստիտուտը բացարձակապէս ընդհանուր վոչինչ չունի անգլիական մեծ ժյուրիի հետ, վոր նա, բոլոր մեր գործող դատավարական որենսդրքի, կառուցված է բոլորովին ուրիշ հիմունքներով և բոլորովին այլ բնույթ է կրում քան մեծ ժյուրին: Սակայն յեթե իրականում նույնիսկ մեզ մոտ փոխադրենք բուրժուական դատավարութեան այս կամ այն ինստիտուտը, ապա առարկել դրան միայն այն նկատառումով, վոր այդպիսին փոխ է առնված բուրժուական դատավարութեան ինքնին հասկանալի չե, վոր դա բացարձակապէս անհիմն է: Բուրժուական դատավարութեան մենք փոխ ենք առել և հրապարակալին դատարանը և մրցման սկզբունքը, և կողմերի դատավարական իրավունքների հավասարութեան սկզբունքը, և մի շարք ինստիտուտներ, ծառայեցնելով նրանց խորհրդային պետութեան, ծառայեցնելով բանվոր դասակարգին և հաղթականորեն կառուցվող սոցիալիստական նոր հասարակութեան գործին: Բացի այդ՝ հայտնի չե, վոր վերջին ժամանակներս հատկապէս հենց բուրժուազիան է, հանձնա իր ամենից հետեղական, կապիտալիզմի ամենամոլի և անհաշտ պահպանողների և պաշտպանողների, վորը հանգել է դատավարութեան բուրժուա-դեմոկրատական սկզբունքների ժխտմանը:

Բուրժուական արդարադատութեանը և բուրժուազիան գնալով հետզհետե ավելի և ավելի լայն ծավալվող ֆաշիզացման արդեցութեան ճանապարհով, կյանքի ավելից դուրս են շարժում դատավարական մի սկզբունք մյուսի հետեից, կանգ չառնելով սահմանափակելու և նույնիսկ ուղղակի լուծարքի յենթարկելու այնպիսի ինստիտուտների գործունեութեանը, ինչպիսին յերդրվյալների դատարանն է:

Ի դեպ, մեծ ժյուրիի մասին: Մեծ ժյուրիի վերջին որենքներից մեկը Անգլիայում, բացառութեամբ Լոնդոնի շրջանից (Միդլ Սեկը), լիվիվդացիայի յե յենթարկված: Ահա թե ինչիւն անգլիական իրավաբաններին նմանելու թվացող յերկրողը աչտմ ավելի քիչ հիմք ունի: Մեր աշխատանքի սիստեմում հատկապէս դատի տալու ուղղութեամբ յեղած թերութեանները խիստ եյակոն են: Պատասխանատվութեան յենթարկելը խիստ շատ դեպքերում այն-

քան անհիմն են, վոր առանց դատի տալու սիստեմի իրոք վճռական վերականգնման, մենք չենք կարող կառավարվել, յեթե իրոք մենք չըջորեն ուզում ենք արմատապէս բարելավել ամբողջ դատական սիստեմի աշխատանքները:

Պետք է հաղթահարել այն սովորութեանը, վորը դժբախտաբար մինչև այժմ լայնորեն տարածված է դատախազական և դատական աշխատակիցների մեջ, վորի հետեւանքով մեղադրական յեզրակացութեան հաստատման վրա նայում են վորպէս մի չնչին ձեւականութեան: Այդ սովորութեանը բնորոշ է վոչ միայն շրջանային և տեղական բազմաթիվ դատախազների համար, այլ այդպիսին յերբեմն հայտնաբերվում է նաեւ դատախազական վերադաս որդանների աշխատանքներում և մինչև իսկ, — սա պետք է ստել ինքնաքննադատութեան կարգով, — Միութենական դատախազութեանում և Գերագույն դատարանում:

Վերջերս յես ստիպված յեղա մատնացույց անել ջրային տրանսպորտի դատախազութեան պատասխանատու աշխատակիցներին մեկին, վորը միտնգամայն անթույլատրելի կերպով մատնակցել եր Գերագույն դատարանի ջրային տրանսպորտի կոլլեկտիւի անորինական նիստին, առանց վաղորոք ծանոթանալու և ուսումնասիրելու մեղադրական յեզրակացութեան այն նախադիւծը, վորը միութենական դատախազութեանը ներկայացրել եր քննութեան:

Դեպի մեղադրական յեզրակացութեան ու տնորինական նիստը ցույց տրված նման վերաբերմունքին անհապաղ պետք է վերջ տրվի նրանց կողմից, վորոնք կոչված են հսկելու այդպիսիների վրա:

Դատարանն իրոք պետք է դառնա քննական նյութերի և մեղադրական յեզրակացութեան ապացուցման և հիմնավորման հարցերի նախնական հսկողութեան որդան:

Դրա համար անհրաժեշտ է, վորպէսզի տնորինական նիստը նախ և առաջ դուրս բերվի ներկայիս կիրառվող «քնտանեկանութեանից»: Մեղադրյալին տնորինական նիստին կանչելը, համաձայն Համաձայնութենական առաջին խորհրդակցութեան ցուցմունք՝ ձայն Համաձայնութենական առաջին կիրառվում: Մինչդեռ այդ վորոշունքերի, մինչև այժմ գրեթե չի կիրառվում: Մինչդեռ այդ վորոշումը պետք է դրանք իր գործնական կիրառումը, քանի վոր դրամա և գանվում դատի տալու հիմնավորման յերաշխիքներից մեկը:

Այժմ աննպատակահարմար չե նույնիսկ այդ պահանջի ըն-

դարձակումն այն իմաստով, վերաբերող տնտեսական նիստերում, վերաբերող հնարավոր ե համարվում թույլ տալ մեղադրյալներին ներկայանալու և բացատրություն առնել, վերջին դեպքերում և շրջանակներում այդ նույն հարցերով թույլ տրվի նաև նրանց պաշտպաններին մասնակցելու:

Յեա գիտեմ, վոր այս առաջարկը կարող ե խոշոր առարկությունները տեղի առնել: Այնուամենայնիվ կարծում եմ, վոր սկզբնական քննությունն դա լիովին ընդունելի չե և հետևաբար, խիստ զգուշ ե դրա դեմ առարկել: Չե վոր մեզ մոտ մեղադրյալների 90% -ը աշխատավորներ են, նրանց մեծ մասը չի կարող առանց իրավաբանական ոգնություն տանել իր գործը: Ինչո՞ւ համար մերժել նրանց այդ ոգնությունը, այն ել մեղադրյալին դատի տալու ամենապատասխանատու մոմենտում:

Կրկնում եմ, նման առարկություն վոչ մի խելացի հիմք չեա չեմ տեսնում: Շուտփնեք ևս մի քանի հարցեր: Մենք պետք ե վերջնականորեն լուծենք մեր քրեական ու քրեական-դատավարական իրավունքի մի շարք սկզբունքային հարցերը: Մեր քրեական որոնագրերը պետք ե լիովին համապատասխանի նոր խնդիրներին և պահանջներին: Նա լիովին պետք ե ազատվի այն սխալներից ու թերություններից, վորոնք գոյություն ունեն ինչպես ներկայումս գործող քրեական որոնագրում, նույնպես և տարեց տարի ստեղծված այն նախագծերում, վորոնց սակայն և վոչ մեկը այժմ լույս չի տեսել: Այդ նախագծերից ամենից ավելի բավարար կարելի չե համարել 1935 թվի նախագիծը, վորը սակայն նույնպես զերծ չե ելական թերություններից և վորոնց մասին չեա կիսոսեմ ներքևում:

Քրեական որոնագրերի կառուցման ժամանակ մենք ամենից շատ դեմ ենք առնում մի շարք սկզբունքային խոշոր նշանակություն ունեցող հարցերի:

Այդպիսին ե որինակ, այսպես կոչված՝ «հանցակազմի ճիշտ վորոշման» հարցը: Յեա հիշում եմ, թե ինչպիսի յեռանդուն հարձակման յենթարկվեց այդ սկզբունքը մի շարք ընկերների ու մասնավորապես ընկ. Ն. Վ. Կրիլենկոյի կողմից մի շարք տարիների ընթացքում: Յեա չեյի սկսի քրքրել անցյալի սովորները, յեթե այդ հարցը չորսփեմք մեր դատական պրակտիկայի ամենաեղական խորքերը և յեթե նրա այս կամ այն կերպ լուծումը վերին աստիճանի սուր կերպով չորսփեմք մեր քրեական քաղաքականության հիմքերը:

1930 թվի նախագիծը կազմելիս և հետագայում (մինչև 1934 թ. նախագիծը) ընկ. Կրիլենկոյն պահանջում եր հանցակազմի «ապագիտիչացում», «հանցակազմի ճիշտ վորոշման»-ը արհամարհանքով, հակադրելով հանցագործության «ցուցակը (պրոյակտը)», միայն «ամենից ավելի վտանգավոր հանցագործությունների և պատժիչ միջոցների որիյենտիր թվարկումը»:

Նոր քրեական որոնագրերը պետք ե լինի, ըստ ընկ. Կրիլենկոյի կարծիքի, «անխախտ դոգմաների դերը բերել հասցնել դատարանի ձեռքում աշխատանքի գործիքի դերին»: Նոր քրեական որոնագրերը իրենից պետք ե ներկայացնի «մոտավոր նշումը այն միջոցառումների, վորոնք նպատակահարմար կհամարվի կիրառելու յուրաքանչյուր առանձին կոնկրետ դեպքում...»:

Այսպիսով, նոր քրեական որոնագրերը փոխանակ կալուն և ճիշտ հանցակազմների, պետք ե ունենա դատավորին բացարձակապես չկաշկանդող որինտիր կազմեր:

Այժմ ավելի քան յերեք նկատելի չե այդ թեզիսի սխալ գիտելը: Կողմերի վերաբերյալ ընկ. Սեալիմի ճառի լույսի տակ, անհրաժեշտ ե ավելի վճռական և ավելի յեռանդուն կերպով պայքարել խորհրդային որոնքների կայունություն, դիմացկունություն անխախտելիության համար: Չի կարելի պաշտպանել այդ մտաքածին «Որինտիր» հանցակազմը, հատկապես ներկա պայմաններում, յեթե կուսակցությունը և կառավարությունը պահանջում են հատկապես և ճշտորեն պահպանել խորհրդային որոնքները, յերեք կուսակցությունը իր առաջնորդի բերանով կործանիչ կերպով խաբաղանում ե «գոռոզացող իշխանազուններին», վորոնք կարծում են, թե խորհրդային որոնքները զբված են հիմարների համար:

«Որինտիր» կազմը, դա հանցագործության դեմ տարվող պայքարի անպարիզում առաջ կրերի անորոշություն, անկայունություն և կամայականություն: Չի կարելի թույլ տալ, վոր յուրաքանչյուր դատավոր գործի ըստ իր որոնքի:

Չի կարելի քաղաքացուն դատի յենթարկել այնպիսի հանցագործության համար, վորը նշված չե որոնքում: Անալոգիայի սկզբունքը, վորը միայն խորհրդային քրեական իրավունքին հատուկ չե, վոչ մի հիմք չի տալիս ժխտելու կայուն հանցակազմը: Անալոգիայի սկզբունքը, վորն արտահայտվում ե «ՆՍՆ Միություն» և դաշնակից հանրապետությունների քրեական որոնագրության հիմունքների 3-րդ և քրեական որոնագրերի 16-րդ հոդ-

վածներում, չի հակասում ճիշտ կամ կայուն կազմի սկզբունքին: Ընդհակառակը, անալոգիայի սկզբունքը կարելի չէ կիրառել միայն այնպիսի, վորտեղ կան կայուն կազմեր. այլ կերպ անալոգիան կիրառել հնարավոր չէ: Անհրաժեշտ է նաև անալոգիան կիրառել զգուշությամբ և մտածված կերպով, համաձայն «հիմունքների» 3-րդ և քրեական օրենսգրքի 16-րդ հոդվածների, վորտեղ ասված է «Յեթի հանրության համար վտանգավոր այս կամ այն արարքներն այս օրենսգրքով ուղղակի կերպով չեն նախատեսվում», այդ դեպքում պատասխանատվության հիմունքները և սահմանները, ինչպես նաև սոցիալական պաշտպանության միջոցները դատարանի կողմից կիրառվում են համաձայն այս օրենսգրքի այն հոդվածների, վորոնք նախատեսվում են իրենց կարևորությամբ ու տեսակով առավելագույն «նման հանցանքներ» (Քր. Որ. 16-րդ հոդ.): Իրավունք անալոգիայի կիրառման մասին, չի նշանակում իրավունք առանց հսկողության կամ օրինաբեր կերպով լուծելու այն հարցը, թե ինչն է հանցանք ինչը հանցանք չէ:

Հանցագործության հասկացողությունը և բովանդակությունը վաղորդ պետք է սահմանված լինի օրենքում, ինչպես նաև սահմանված պետք է լինի այն պատիժը, վորը պետք է ընտրվի նրա նկատմամբ: Իսկ անալոգիան օժանդակող դեր է խաղում, լրացնելով պակասող նորման («ըստ սահմանադրություն») գոյություն ունեցող նորմաներով, անալոգիայի կիրառվման օրենքով նախատեսված սահմաններում: Յեթի այս դիրքավորումից շեղվելով կանգնենք «Որիյնատիր կազմի» դիրքավորման վրա, ապա անխուսափելիորեն կհորցնենք կողմնորոշման չափանիշը. դա քրեական քաղաքականության մեջ կմտցնի այնպիսի անորոշություն, վորը վոչ մի չափով չի կարող աջակցել սոցիալիստական իրավակարգի և սոցիալիստական իրավագիտակցության ամրացման:

«Ճիշտ կազմերից» հրաժարվելը, կտանի դեպի օրենքի սահմանադրական խախտման, ամենաթեթևագույն տնայնագործ աշխատանքի և ամենաանհետևանքավոր «խրավաստեղծագործություն»:

Նման իրավաստեղծագործության վորպես օրինակ կարելի չէ բերել ժողովրդական դատարանների հաճախ հանդիպող այն վճիռները, վորոնցով խառնվում են օրինակ այնպիսի հասկացողություններ, ինչպիսիք են անփութություն (Քր. Որ. 137 հ.) և ֆուսսարարություն (Քր. Որ. 64 հ.), վորի հետևանքով հանցագործության վորակումը դուրս է գալիս վորպես «անփութ» — ֆուսսարարության? արարք:

Դժբախտաբար նման օրինակ կարելի չէ բերել նաև արդարադատության այնպիսի բարձր օրգանի գործունեությունից, ինչպիսին ՌՍՖՍՀ Գերագույն դատարանն է:

Հաստատելով այդ, յես ի նկատի ունեմ ՌՍՖՍՀ Գերագույն դատարանի նախագահության կայացրած վորոշումը Ի. Ի. Պետրովի գործի վերաբերյալ, վորտեղ հանձնարարվում է միացնել Քր. Որ. 162 և 65 հոդվածներով նախատեսված մեղադրանքը, պահպանելով 162 հոդվածի սահմանները:

ՌՍՖՍՀ Գերագույն դատարանը այնպիսի ցուցմունք տալով, յինում է այն նկատառումներից, վոր հասարակ սպանությունը վորոշ դեպքերում պետք է նկատել, թեև վոչ վորպես տերրորիստական ակտ, բայց վորպես քաղաքական հողի վրա կատարված սպանություն, վորը անպայման պետք է արտացոլվի դատավճռում և վորը իբր թե ձեռք է բերվում Քր. Որ. 162 և 65 հոդվածների միացումով: Սակայն նման դատողությունը վոչ մի քննադատություն չի դեմանում:

Գործնականում, յեթե սպանությունը կատարված է քաղաքական հողի վրա, ապա դա հակահեղափոխական ակտ է, վորը պետք է վորակվի վորպես տերրորիստական ակտ: Նման դեպքում առանց խորամանկորեն խելքին զուտ տալու, պետք է կիրառել Քր. Որ. 65 հ-ը, և բացի տերրորիստական ակտից, ուրիշ վոչ մի բան կարիք չկա և անհրաժեշտ չէ հորինել. մասնավոր, վոր Քր. Որ. 65 հոդվածը կարելի չէ կիրառել վոչ միայն մավոր Քր. Որ. 16-րդ հոդվածի միջոցով (անաքուր տեսքով, այլ նաև Քր. Որ. 16-րդ հոդվածի միջոցով (անաքուր լուրջալով):

Այնպիսի սպանություն, վորը կատարված է քաղաքական հողի վրա, բայց չի հանդիսանում տերրորիստական ակտ, բնության մեջ գոյություն չունի, հետևաբար այստեղ ինչվոր «դեպք» (կազուս) հնարելը, վոչինչ ստեղծել չի կարող, բացի ֆուսսակար մոլորությունից:

ՌՍՖՍՀ Արդժողկոմատի և Գերագույն դատարանի վործերը Քր. Որ. 65 հոդվածի միջոցով հանցագործության ինչ վոր նոր տեսակներ ստեղծելը (Քր. Որ. 65-ը սպանության և պաշտոնատեսակներ տերրորիստական հետ միացնելու ճանապարհով) պետք է համարել ավելորդ, վորինչ ստեղծել չի կարող, բացի ֆուսսակար մոլորությունից:

Այդպիսի վործ կարող է հասցնել թե քաղաքականապես և թե իրավաբանորեն միանգամայն անհասկանալի կառուցումների:

Ստացվում է մի ախտի բան, վորի մասին Պուշկինը գրել է, «Թագուհին ծնեց զիշերը, հալտնի չե տղա յեր թե աղջիկ, վոչ մկնիկ եր և վոչ դորտիկ, ալ մի անհայտ գազանիկ...»:

Արդյոք, չափազանց արհեստական և խախտող դուրս չէ՞ն դա մեր յեղրակացություններն ըստ հանցագործությունների իրադրության (կունյուկտուրայի), չեթե մենք ունենանք ախտի խճճված հասկացողություն, վորպիսին հանձնարարում են ՌԽՍՖՆ Արդժողկոմատն ու Գերագույն դատարանը, չեթե ստեղծենք խառն հանցակազմեր:

ՌԽՍՖՆ Արդժողկոմատի և Գերագատարանի նոր ֆորմուլայի գեպը (65 հոդ.—162 հոդ. կամ 135 հոդ.—137 հոդ. և այլն) ցույց է տալիս, թե «իրավաստեղծագործությունը», հաշվի չառնելով «ճիշտ հանցակազմերը» և արհամարհելով որեւէ պահանջները, ինչքան հեռու կարող է տանել:

Ընկ. Ստալինի մայիսի 4-ի ճառը անկասկած առավել պարզություն է պահանջում և ախտի հարցերում, վորպիսին հենց նոր քննության առանք:

Պետք է հիշել, վոր այս կամ այն հանցագործության ճիշտ վորակումը հանդիսանում է մեր դատական քաղաքականության ճիշտ իրականացման ամենակարևոր պայմաններից մեկը: Գործ ունենալով կենդանի մարդկանց հետ, պարտադիր կերպով հաշվի պետք է առնվեն թե աշխատավորների կենդանի շահերը և թե վողջ պրոլետարական պետության շահերը:

Նույն ձևով պետք է դնել նաև դոգիրովկաների հարցը: Ընկ. Կրիլենկոյի վերջին յելույթը, հրապարակված «Սովետսկայա Յուստիցիա» ժուռնալի ապրիլի № 11-ում, հարկադրում է դնել և այդ հարցը:

Ընկ. Կրիլենկոն շարունակում է դուրս գալ դոգիրովկաների դեմ, սակայն դեռ, ինչպես ինքն է ասում, մնում է միայնակ:

Ի՞նչ է հակադրում դոգիրովկային Ն. Վ. Կրիլենկոն: Այդ մասին նա այժմ վոչինչ չի ասում, բայց իր ժամանակին նա դոգիրովկային հակադրում էր (Որինակ Քրեական Որենագրքի 1930 թվի նախագծում) կայուն ժամկետներ (վոչ թե մինչև հինգ տարի, այլ հինգ տարի և այլն) սերտորեն և միայն ու միայն կապված տվյալ տեսակի հանցագործությունների հետ:

Դոգիրովկայի տեսության մեջ ընկ. Կրիլենկոն տեսնում է համարժեքի (եկվիվալենտ) սկզբունքը, «Պատիժը կատարածի համաձայն, պատիժը կատարողի հայտնաբերած չար կամքի հա-

մար»: Պատժի ստորաբաժանումը նա հանգեցում է հատուցման գաղափարին: Ընկ. Կրիլենկոն ճիշտ չե, չեր առանց վորեն հիմքի, պատժի ստորաբաժանումը հալտարարում է վոչ բանական:

Ընկ. Կրիլենկոն համաձայնվում է դոգիրովկայի դեմ չափաքարել, բայց նա շարունակում է պայքարը այն բանի դեմ, վոր «Միենույն ազատագրկման ժամկետը ստորաբաժանվում է նախած հանցանքի ծանրություն և կատարածի համաձայն»:

«Վորովհետև, կրկնում եմ,—կարգում ենք «Սովետսկայա Յուստիցիայի» № 11-ում.—մեր պայքարը ընդդեմ որենագրքի ոչին սխտեմի, վոր կոտուցված է դոգիրովկայի հիման վրա, վորպես պատժի վորոշման հիմնական և ամենազլխավոր մեթոդի, յեղնելով պատժի այդ քանակական տարբերությունների սկզբունքն, յեղել է միանգամայն ճիշտ և ժամանակին...»:

Այսպիսով ըստ ելույթյան ընկ. Կրիլենկոն այդ հարցերում մնում է նախկին 1928—1930 թվերի իր դիրքերում:

Արդեն ժամանակն է, վորպեսզի ընկ. Կրիլենկոն լիովին ընդունի իր սխալ պայքարը, ընդդեմ պատժի ստորաբաժանման խորհրդային քրեական իրավունքում, սխալունք, վոր դոգիրովկայի վերաբերյալ հարցը հանգեցնում է բուրժուական սխալաստիկայի հատուցման թեորիայի վոգույն:

Դա իհարկե ամենափոքր չափով անգամ չի նվազեցնում այն պայքարի նշանակությունը, վոր պետք է տարվի դոգիրովկայի նկատմամբ ձևական մոտեցում ունենալու և խորհրդային իրավունքում հատուցման թեորիայի հարություն տալու վորձերի դեմ, վորը նույնպես անդի ունի մեզ մոտ:

Պետք է պահանջել դատարանից պատժի խիստ անհատականացում, հիշելով, վոր բանտարկության տարիների տարբերությունը, չուրաքանչյուր աշխատավոր մարդու, յուրաքանչյուր դատապարտյալի համար, ունի վոչ պակաս կարևոր նշանակություն, և վոչ միայն դատապարտվածի, այլ և պրոլետարական պետության համար, վորը կարողանում է գնահատել մարդուն, վորպես ամենաարժեքավոր կապիտալի:

Ներկայումս մենք ավելի քան յերբեք, պետք է պահանջենք, վորպեսզի մեր նշանակած պատիժը համապատասխանի այս կամ այն անձնավորության անհատական ֆուսսակարությունը, անհատորեն արտահայտած հանցագործությունը:

Այս խնդրում արտահայտվող ամեն մի տատանում վճռակա-նորեն պետք է ժխտվի: Աշխատավորների շահերի պահպանու-

թյան ասպարիզում նրանց գույքի դեմ ուղղած վտանգություններն առթիվ: Մենք շատ բան ենք արել, բայց այս խնդրում պետք է ավելի առաջ գնալ: Մենք առաջադրել ենք կառավարության Գր. Որ. 193, 194 և 195 հոդվածներին նոր խմբագրություն, վորը նախատեսնում է աշխատավորների անձնական և գույքային շահերի դեմ ուղղված վտանգությունների նկատմամբ ուժեղացրած պատասխանատվության և պատժի ավելի խիստ միջոցներ:

Այդ ասպարիզում 1934 թ. նախագիծն արդեն հնացել է և կարիք ունի լուրջ ուղղումների և լրացումների:

Քրեական որենսդրելի բնագավառում անհրաժեշտ է մտցնել մի շարք փոփոխություններ մեր դատավարության հետագա դեմոկրատացման վորով, սակայն վճռականորեն պետք է ժխտել յերկու պրոցեսի տեսությունը վերագառնալու ամեն մի փորձ:

Չի կարելի այս հարցը շփոթել մի քանի կատեգորիայի գործերի հարցերի հետ, ինչպես որինակ 1934 թ. դեկտեմբերի 1-ի որենդն է նախատեսում հատուկ կարգով ընկելու համար: Բոլոր դատավարությունների մեջ և կարող է լինել սովորական դատավարությունից բացառություններ անելու այս կամ այն նահանջը: Դա բնական է և անխուսափելի: Բայց դա ուրիշ հարց է: Դա չերկու պրոցեսի վերաբերող հարց չէ:

Վերջին հարցը, — ընկերական դատաբանների մասին:

Այժմ մենք ավելի ուշադիր վերաբերմունք ցույց պետք է տանք դեպի աշխատանքի այդ բնագավառը: Յես անհրաժեշտ եմ համարում խոսել այդ մասին, վորովհետև տրանսպորտի աշխատակիցների խորհրդակցություններից մեկում, չերկաթուղային միություն կենտրոնական կոմիտեներից մեկի նախագահը բացարձակ կերպով արտահայտվեց չերկաթուղային տրանսպորտում ընկերական դատաբաններ ունենալու դեմ: Յես կարծում եմ դա ճիշտ չէ: Թե չերկաթուղային տրանսպորտում և թե ժողովրդական տնտեսության մյուս բնագավառներում ընկերական դատաբանները պետք է պահպանվեն և ավելի խորացվեն ու ամրացվեն: Յեվ այստեղ պետք է վճռական հակահարված տալ ընկերական դատաբաններից հրաժարվելու բոլոր փորձերին: Նրանց պետք է յենթարկել վորոշ սահմանադրության: Հաճախ ընկերական դատաբանները վարչական աշխատանքներով են զբաղվում և աշխատանքից հեռացնելու մասին վորոշում կայացնում: Դրան պետք է վերջ տալ, բայց չի կարելի վերջ տալ ընկերական դատաբաններին:

Վերջապես մեր կադրերի հարցի մասին:

Կադրերի ասպարիզում մենք շարունակում ենք մնալ վերին աստիճանի անբավարար վիճակում: Թե ինչպիսի ծանր ճեղքված ունենք այստեղ, այդ մասին կարելի չէ դատել թեկուղ նրանից, վոր անգամ մեր իրավունքի ապարատի առանձին դեկավարող ընկերները իրենց պատասխանատու աշխատանքի համար հաճախ քիչ են պատրաստվում:

Մենք ունենք մի շարք դեպքեր, յերբ ժողովներին այն հարցին, թե ով է կադանովիչը, պատասխանում է վոր նա ժողովում խորհի նախագահն է: Այս բոլորը վկայում են կադրերի գծով մեր ունեցած խիստ ծանր դրություն մասին, վորպիսին արագ կերպով պետք է լիկվիդացիայի յենթարկել: Թեև մենք այս գծով ատացանք վորոշ ոգնություն և ամրացում, բայց այդպիսին դեռևս բավարար չեն:

Ընկ. Սալիկի ճառի լույսի տակ մեր կադրերի հարցը հատկապես ստանում է կարևոր նշանակություն:

Այդ հարցին մենք պետք է ամենամեծ և ամենալուրջ ուշադրություն դարձնենք: Մենք պետք է իրականացնենք ընկ. Սալիկի տված ցուցմունքները, մեր աշխատանքի խորացրած և լուրջ վերակառուցման մասին: Ընկ. Սալիկի յեկույթը պահանջում է մեղանից, վոր այդ ասպարիզում ես մենք վերջապես խոսակցություններից անցնենք գործնական միջոցառումներ և ընդհանուր առթեքով կարճ ժամանակամիջոցում այդ միջոցառումներն անցկացնենք կյանքում, վորովհետև առանց այդ վերակառուցման, մենք չենք կարող կատարել մեր կուսակցության առաջնորդի տրված ցուցմունքները, չենք կարող մեր բնագավառի պայքարը վերածել մարտական ճակատամասի, վորտեղ մեր խորհրդային արդարագատությունը սրանից հետո բոլշևիկներն պետք է կովի հեղադարձությունը սրանից հետո բոլշևիկներն պետք է կովի հեղադարձական որինականության ու պրոլետարիատի դիկտատուրայի ամրացման համար: Լենինի-Սալիկի մեր մեծ կուսակցության ամրացման համար: Լենինի-Սալիկի մեր մեծ կուսակցության դրոշակի տակ, մեր սիրելի առաջնորդ մեծ Սալիկի դեկտան դրոշակի տակ, մեր աշխատանքի կվերակառուցենք մեր շարքերը, կբարելավենք մեր աշխատանքի վորակը, կհամենք նոր հաջողությունների և կարգաբանքնեք կուսակցության ու կառավարության վստահությունը:

թյան ասպարիզում նրանց գույքի դեմ ուղղած վտանձգություններին առթիվ: Մենք շատ բան ենք արել, բայց այս խնդրում պետք է ավելի առաջ գնալ: Մենք առաջադրել ենք կառավարության Քր. Որ. 193, 194 և 195 հոդվածների նոր խմբագրություն, վորը նախատեսում է աշխատավորների անձնական և գույքային շահերի դեմ ուղղված վտանձգությունների նկատմամբ ուժեղացրած պատասխանատվության և պատժի ավելի խիստ միջոցներ:

Այդ աստարիկում 1934 թ. նախադիծն արդեն հնացել է և
կարիք ունի լուրջ ուղղումների և լրացումների:

Իրեական ուրենագրքի ընազավառում անհրաժեշտ է մտցնել մի շարք փոփոխություններ մեր դատավարության հետագա զեմոկրատացման վրդով, սակայն վճռականորեն պետք է ժխտել յերկու պրոցեսի տեսությունը վերագանալու ամեն մի փորձ:

Չի կարելի այս հարցը շփոթել մի քանի կատեգորիայի գործերի հարցերի հետ, ինչպես որինսակ 1934 թ. դեկտեմբերի 1-ի որենքն է նախատեսում՝ հատուկ կարգով քննելու համար։ Բոլոր դատավարությունների մեջ էլ կարող ե լինել սովորական դատավարությունից բացառություններ անելու այս կամ այն նահանջը։ Դա բնական է և անխուսափելի։ Բայց դա ուրիշ հարց է։ Դա չերկու պրոցեսի վերաբերող հարց չէ։

Վերջին հարցը, — ընկերական դատաբանների մասին:

Այժմ մենք ավելի ուշադիր վերաբերմունք ցույց պետք է տանք դեպի աշխատանքի այդ բնագավառը: Յես անհրաժեշտ եմ համարում խոսել այդ մասին, վորովհետև տրանսպորտի աշխատակիցների խորհրդակցություններից մեկում, չերկաթուղային միություն կենտրոնական կոմիտեներից մեկի նախագահը բացարձակ կերպով արտահայտվեց չերկաթուղային տրանսպորտում ընկերական դատարաններ ունենալու դեմ: Յես կարծում եմ դա ճիշտ չէ: Թե չերկաթուղային տրանսպորտում և թե ժողովրդապահանջները պետք է պահպանվեն և ավելի խորացվեն ու ճամբացվեն: Յեվ այստեղ պետք է վճռական հակահարված տալ ընկերական դատարաններին հրաժարվելու բոլոր փորձերին: Նրանց պետք է յենթարկել վորոշ սահմանադրություն: Հաճախ ընկերական դատարանները վարչական աշխատանքներով են զբաղվում և աշխատանքից հեռացնելու մասին վորոշում կայացնում: Դրան պետք է վերջ տալ, բայց չի կարելի վերջ տալ ընկերական դատարաններին:

Վերջապես մեր կադրերի հարցի մասին:

Կադրերի ասպարիդում մինք շարունակում ենք միայն վերին
աստիճանի անբավարար վիճակում: Թե ինչպիսի ծանր ճեղքված
ունենք այստեղ, այդ մասին կարելի չե դատել թեկուղ նրանից,
վրդանգամ մեր իրավունքի ապարատի առանձին ղեկավարող ըն-
կերները իրենց պատասխանատու աշխատանքի համար հաճախ
քիչ են պատրաստվում:

Մենք ունենք մի շարք դեպքեր, լերը ժողջննիչի այն հար-
ցին, թե ով է Կազանովիչը, պատասխանում է վեր նա ժողկոմ-
խորհի նախագահն է: Այս բոլորը վկայում են կազերերի գծով մեր
առնեցած խիստ ծանր դրուժյան մասին, վորպիսին արագ կեր-
պով պետք է լիկվիդացիայի լենթարկել: Թեև մենք այս գծով
ստացանք վորոշ ոգնուլթյուն և ամրացում, բայց այդպիսին դեռ-
ևս բավարար չեն:

Ընկ. Ստալինի ճառի լույսի տակ մեր կաղերքի հարցը հաս-
կապես ստանում է կարևոր նշանակություն:

Այդ հարցին մենք պետք է ամենամեծ կռիվներով ուշա-
գրություն դարձնենք։ Մենք պետք է իրականացնենք ընկ. Ստա-
լինի տված ցուցմունքները, մեր աշխատանքի խորացրած և լուրջ
վերակառուցման մոտին։ Ընկ. Ստալինի յեղույթը պահանջում է
մեղանից, վեր այդ ասպարիզում ևս մենք վերջապես խոսակցու-
թյուններից անցնենք գործնական միջոցառումներ և ընդհանուր
առժեբով կարճ ժամանակամիջոցում այդ միջոցառումներն անց-
կացնենք կյանքում, վերավհանել առանց այդ վերակառուցման,
մենք չենք կարող կատարել մեր կուսակցության առաջնորդի տը-
ված ցուցմունքները, չենք կարող մեր բնագավառի պայքարը վե-
րածել մարտական ճակատամասի, վերտեղ մեր խորհրդային ար-
դարագատությունը սրանից հետո բուլղերիկորեն պետք է կռվի հե-
ղափոխական որինականության ու պրոլետարիատի դիկտատու-
րայի ամրացման համար։ Լենինի-Ստալինի մեր մեծ կուսակցու-
թյան ամրացման համար։ Լենինի-Ստալինի մեր մեծ կուսակցու-
թյան դերակատարներն ու ընկ. Ստալինի ցուցմունքները, մենք
թյան դիրեկտիվներն ու ընկ. Ստալինի ցուցմունքները, մենք
կվերակառուցենք մեր շարքերը, կբարելավենք մեր աշխատանքի
վերակառուցենք նոր հաջողությունների և կարգարացնենք
վերակառուցման և կառավարության վստահությունը։

II.

ՀԱՆՐԱՅԻՆ (ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱԿԱ-
ՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐ-
ՅԱԼ 1932 Թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ 7-Ի ՈՐԵՆՔԻ
ՅԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ՝ ՏՐՎԱԾ ԿՈՄԱԿԱԴԵՍԻԱՅԻՆ ԿԻՑ ԽՈՐՀ. ՇԻՆ-
ՅԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ, ԻՆՉՊԵՍ ՆԱՅԵՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱ-
ՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՀՐԱՎԻՐՎԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՄ)

Թարգմ.՝ Հ. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ (ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱ-
ԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԵ-
ԲԵՐՅԱԼ 1932 Թ. ՌԴՈՍՏՈՍԻ 7-Ի ՈՐԵՆՔԻ
ՅԵՐՐՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այսօր մենք հանրադոմարի յենք բերում մեր արդարադա-
տության որդանների գործունեությունը՝ 1932 թ.
ոգոստոսի 7-ի հանրային սոցիալիստական սեփականության պահ-
պանման վերաբերյալ դեկրետի կապակցությամբ:

Որենքի կյանքի համար այդ յերեք տարին շատ մեծ ժա-
մանակամեջոց չէ, և դժվար թե կարելի լինեք արդեն խոսել մատ-
նանշված դեկրետի գործողության արդյունքների մասին, չեթե
այդ չվերաբերվեք հատկապես աջալիսի որենքի, վորպիսին հան-
դիսանում է հանրային սոցիալիստական սեփականության պահ-
պանության վերաբերյալ մեր կառավարության վորոշումը:

Յես այդ ընդգծում եմ, վորովհետեւ մեր պետության կյան-
քում մատնանշված որենքի գործողության յերեք տարին, — վորը
վոչ մի չափով չի կորցրել իր ուժը, այլ ընդհակառակը, յերեք
տարի գործադրվելուց հետո յեւ հանդիսանում է վոչ պակաս, դեռ
ավելի ակտիվ, ավելի իրական գործոն մեր պետական շինարարու-
թյան մեջ, — այդ ինքնին բավականին նշանակալից փաստ է:

1932 թվականը, — դա պետական ու ժողովրդական տնտեսու-
թյան բոլոր բնադավառներում սոցիալիստական սկզբունքի վերջ-
նականապես հաղթանակելու տարին է: Այդ ժամանակ ԽՍՀՄ-ում
դասակարգային ուժերի փոխհարաբերությունն անպայման և ան-
առարկելի կերպով հնարավորություն էր տալիս հաստատելու
վոր մեր յերկրում սոցիալիզմի գործը վերջնականապես հաղթա-
նակել է: 1932 տարին միաժամանակ ցույց տվեց, թե վորքան է
պատմությունը սուր կերպով դնում հին՝ շահագործող դասակար-
գերի վերջին միացորդների ընդդիմադրությունը սոցիալիզմի
գործին, վերջնականապես լիկվիդացիայի յենթարկելու կնդիրը:

Մենչև ոգոստոսի 7-ի դեկրետը, խորհրդային իրավունքը՝ վորը պահպանել եր իր մեջ բուրժուական իրավունքի առանձին գծերը կամ առանձին տարրերը, չի ունեցել այնպիսի ակտ, վորը հանրային, սոցիալիստական սեփականության սրբազանության պահպանման պրինցիպն արտահայտեր իբրև խորհրդային արդարադատության հիմնական սկզբունք, վորն այդ սկզբունքը հակադրեր կապիտալիստական հասարակարգի ու շահագործող հասարակության հիմք հանդիսացող մասնավոր սեփականության սկզբունքին:

Այդ տեսակետից ոգոստոսի 7-ի դեկրետը հանդիսացավ խորհրդային իրավունքի զարգացման մեջ մի շրջադարձ մոմենտ, վորը ձևակերպում ու հաստատում է մեր կոլեկտիվ սեփականության վրա հիմնվող նոր հասարակական հարաբերությունները:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի այսպես ասած կրկնակի նշանակությունը կայանում է նրանում, վոր նրանից հետո մեր ամբողջ քրեական, քաղաքականության ուղղությունը, խորհրդային արդարադատության օրենսդրության աշխատանքների գործնականը պետք է ընթանար և չեր ու կարող չընթանալ այն գծով, վորն ամենից առաջ կապահովեր խորհրդային հասարակարգի հիմք հանդիսացող հանրային սեփականության անսասանությունը:

Այժմ, հզոր հիմքերի վրա ցմրացած հանրային սոցիալիստական սեփականության առաջ ալ կերպ, նոր ձևով են զբաղվում նաև այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք աշխատավոր մարդու, խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության քաղաքացու պաշտպանության խնդիրն է:

Անհատի, նրա շահերի, արժանապատվության ու աշխատավոր մարդու այլ բարեքնքերի դեմ ուղղված հանցագործությունները այլ կերպ պիտի բեվեռեն իրենց վրա արդարադատության մարմինների ուղարկությունը՝ վերջինների աշխատանքների պրակտիկայում: Այդ հանցագործությունները պետք է դիտվեն այլ տեսանկյան տակ, այսինքն ուրիշ կերպ, քան այդ տեղի ունեցած միջև հանրային սեփականության հաղթանակումը:

Մեր կոլտնտեսություններն իսկական բոլշևիկյան կոլտնտեսությունների վերածելու և կոլտնտեսականներին ունեվոր դարձնելու պրոբլեմը, նոր ձևով է դնում կոլտնտեսականների՝ այսպես կոչված «մասնավոր» շահերը պահպանելու խնդիրը: Այժմ այդ այն մարդկանց մասնավոր շահերն են, վորոնք հանդիսանում են սոցիալիզմի կառուցման ակտիվ մասնակիցները, վորոնք իրենց

առիթուն ու կյանքը տալիս են նոր, սոցիալիստական հասարակության շահերի պայքարի համար: Կոլեկտիվի այդ շահերի և դրա առանձին անդամների շահերի միջև չի կարելի ալեւս դնել այնպիսի տարբերություն, վորպիսին գոյություն ունեւր առաջին հնգամյակի հաղթանակներին նախորդող շրջանում:

Ինու ավելին: Հենց առաջին հնգամյակի հաղթանակների հիման վրա, հանրային, սոցիալիստական սեփականության հաղթանակների հիման վրա յե, վոր առաջացել է խորհրդային քաղաքացու անհատական շահերն ավելի հետևողականորեն պաշտպանելու անհրաժեշտությունը:

Հենց միայն այդ հիման վրա հնարավոր ու իրական դարձավ խորհրդային քաղաքացու շահերի պաշտպանությունը:

Սոցիալիզմի հաղթանակով լուծվում է կապիտալիստական հասարակարգում միջև ալսոր չլուծված անհատի և հասարակության միջև յեղած հակասությունը, նույն այդ հաղթանակով եւ վերացվում է այդ պատմական պրոբլեմը:

Իհարկե, մենք գեուես գտնվում ենք այդ աշխատանքի սկզբը՝ նական մասում, այդ ուղու առաջին մասում: Բայց այդ ճանապարհը մենք արդեն սկսել ենք: Նա արագացվել է ոգոստոսի 7-ի պարհը մենք արդեն սկսել ենք: Նա արագացվել է ոգոստոսի 7-ի գեկրետով, վորը նոր ուղենիշ է դրել խորհրդային իրավունքի արագացման գործում, նրա մեջ սոցիալիզմի հետագա զարգացման սկզբունքներ, կոմունիզմի սկզբունքներ է դրել:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը, վորը խոսում է հանրային սոցիալիստական սեփականության հաղթանակի մասին և վորը միաժամանակ կոչ է անում մեր հասարակության ամբողջ ուժերին՝ պահպանել ու պաշտպանել այդ հանրային սեփականությունը, բացառիկ նշանակություն ունի նաև նրա համար, վոր միայն հանրապետիկ նշանակություն սեփականության վերջնական հաղթանակի ճին սոցիալիստական սեփականության վերջնական հաղթանակի պայմաններում, — վորը հանդիսանում է խորհրդային կարգերի պարզամտություն, — վորը հանրավոր է ձիշտ և սպասիշ կերպով լուծել հասարակության և անհատի պրոբլեմը, հասարակության և ինդիվիդուալի կոլեկտիվի և անհատի պրոբլեմը, հասարակության և ինդիվիդուալի պրոբլեմը, այլ կերպ ասած՝ կենդանի մարդու պրոբլեմը:

Միայն մեր հասարակության մեջ, հանրային սեփականության տիրապետման ժամանակ հնարավոր է խոսել մարդու բոլոր հոգևոր ու ստեղծագործական ուժերի բաղմակողմանի զարգացման մասին, միայն այդ ժամանակ կարելի յե խոսել նոր, բաւի ամենաալաչն ու մաքուր իմաստով, մարդու մասին:

Թյան շահերը՝ մասնավոր սեփականութեանը տիրող հասարակութեան շահերից:

Նրանք ցույց եյին տալիս, վոր միայն սոցիալիստական հիմքերի վրա կառուցված հասարակութեանը կարող է ապահովել մարդկային անձի անհրաժեշտ զարգացումը, բավարարել մարդու բոլոր պահանջները ու ստեղծել իսկական ազատ մարդ:

Մեր յերկրում իրականացվում են մարդկութեան գալիք յերջանկութեան մեծ մարդարենների հրաշալի յերազները:

ԽՍՀՄ-ում արդեն ստեղծված են անհատի պրոբլեմը վերջնականապես լուծելու բոլոր նախապայմանները: Այստեղ արդեն հաղթանակում է հանրային սեփականութեանը: Այդ սեփականութեանը միակ հիմքն է, վորի վրա հնարավոր է մարդու բազմակողմանի պահանջների բավարարումը, նրա կուլտուրական բարձրացումը, նրան լիարժեք, բարձր, զարգացած և խորը շնորհալիութեամբ լեցված նոր մարդ դարձնելու, նոր, սոցիալիստական հասարակութեան արժանիներեկայացուցիչ դարձնելու խնդրի լուծումը:

Մարդու պրոբլեմը, անհատի պրոբլեմը իրենից ներկայացնում է սոցիալիստական շինարարութեան ամենակարևորագույն պրոբլեմներից մեկը:

Ցեա ձեզ կհիշեցնեմ, թե ինչպես է ընկ. Ստալինը կուսակցութեան 17-րդ համագումարում դրել անհատի դերի հարցը, նրա նշանակութունն ու տեղը կոմունիստական հասարակութեան մեջ:

Խոսելով հավասարեցման գեմ, վորպես ուսակցիոն, մանր բուրժուական անհեթեթութեան, վորը արժանի չէ միայն ինչվոր ձգնաժողովական մի ազանդի, բայց վոչ սոցիալիստական հասարակութեան, ընկ. Ստալինը ցույց տվեց, թե ինչպես մեր հասարակութեան մեջ, մեր պոլիմաններում կարող է լուծվել մարդու պրոբլեմը մեր հասարակական զարգացման պրոբլեմի համեմատ:

Ընկ. Ստալինն ասում էր «հավասարութեան ասելով՝ մարքտիզմը հասկանում է վոչ թե հավասարեցումն անձնական պահանջների ու կենցաղի ընդհանրացում, այլ զսակարգերի վոչնչացում, այսինքն՝ ա) բոլոր աշխատավորների հավասար ազատագրում շահագործումից այն բանից հետո, յերբ կապիտալիստները տապալված են ու սեփականազրկված, բ) արտադրութեան միջոցների մասնավոր սեփականութեան հավասար վերացում բոլորի համար այն բանից հետո, յերբ այդ միջոցները հանձնված են ի սեփականութեան ամբողջ հասարակութեանը, գ) բոլորի հավասար պարտավորութեան՝ աշխատելու ըստ իրենց ընդունակութեանն-

բի, և բոլոր աշխատավորների հավասար իրավունք՝ ստանալու դրա համար ըստ իրենց աշխատանքի (սոցիալիստական հասարակութեան), դ) բոլորի հավասար պարտավորութեան՝ աշխատելու ըստ իրենց ընդունակութեանների և բոլոր աշխատավորների հավասար իրավունք՝ ստանալու դրա համար ըստ իրենց պահանջմունքների (կոմունիստական հասարակութեան): Ընդամենը մարքտիզմը յենում է այն բանից, վոր մարդկանց ճաշակներն ու պահանջները չեն լինում ու չեն կարող միատեսակ ու հավասար լինել ըստ վորակի կամ քանակի, վոչ սոցիալիզմի ժամանակաշրջանում՝ վոչ ել կոմունիզմի ժամանակաշրջանում:

Ահա ձեզ հավասարութեան մարքսիստական ըմբռնումը: Վոչ մի ուրիշ հավասարութեան մարքսիզմը չի ընդունել և չի ընդունում:

Այստեղից հետևություն անել, թե սոցիալիզմը պահանջում է հասարակութեան անդամների պահանջմունքների հավասարեցում, համահարթում, նրանց ճաշակների ու անձնական կենցաղի համահարթում, թե՛ ըստ մարքսիզմի, բոլորը պետք է միանման հզեատներով ման գան և միևնույն տեսակի ու միևնույն քանակությամբ կերակուրներ ուտեն, նշանակում է գոհնակութեաններ ասել ու զրպարտել մարքսիզմը»*):

Ցեմ հետո՝
«Հիմարութեան կլինի կարծիք, թե սոցիալիզմը կարող է կառուցվել աղքատութեան ու զրկանքների բազայի վրա, անձնական պահանջմունքների կրճատման ու մարդկանց կյանքի մակարդակը պահանջմունքների մակարդակին իջեցնելու բազայի վրա, չքաշքավորների կյանքի մակարդակին իջեցնելու բազայի վրա, և վերվորների, վորոնք իրենք ել չեն ուզում այլևս չքավոր մնալ և վերվորների, վորոնք իրենք ել չեն ուզում կյանքը: Ո՞ւմ է պետք ալտիսի, — թույլ են ձգտում դեպի ունևոր կյանքը: Այդ վոչ թե սոցիալիզմ կլինի, այլ տվեք ասելու, — սոցիալիզմը: Այդ վոչ թե սոցիալիզմ կարող է կառուցվել սիմիլիտ սոցիալիզմի ծաղրանկար: Սոցիալիզմ կարող է կառուցվել սիմիլիտ հասարակութեան արտադրողական ուժերի բուռն աճման բազայի վրա, միջերդների ու աղքատների առատութեան բազայի վրա, միջերդների ու աղքատների առատութեան բազայի վրա, կուլտուրական աշխատավորների ունևոր կյանքի բազայի վրա, կուլտուրական սոցիալիզմը, նշանակում է վոչ թե անձնական պահանջմունքների կրճատում, այլ նրանց ամեն կերպ ընդարձակում ու ծաղկում, վոչ թե այդ պահանջմունքների սահմանափակում կապ

*) Զեկուցում 17-րդ համագումարում, էջ 51.

հրաժարումն դրանց բավարարելուց, այլ կուլտուրապես զարգացած աշխատավոր մարդկանց բոլոր պահանջմունքների ամենակողմանի ու լիակատար բավարարում*):

Այսպիսով՝ վոչ թե աշխատավոր մարդու պահանջմունքների սահմանափակում, այլ նրանց մաքսիմալ լաֆնացումն ու բավարարում, — հա թե վորն է կազմում հանրային սեփականություն լիակատար հիմնվող սոցիալիստական հասարակարգի առանձնահատկությունը:

Հասարակության շահերի և ամեն մի առանձին աշխատավոր մարդու շահերի որդանական զուգակցում, — հա թե վորն է կազմում մեր հասարակական զարգացման կարևորագույն խնդիրներից մեկը:

Այժմ արդեն մենք այնպիսի դրություն ենք հասել, չերեք աշխատանքը հանդիսանում է ընդհանուր պարտականությունը: Այժմ արդեն բոլորի բաբորություն, ամբողջ հասարակության համար աշխատելու պարտականությունը հանդիսանում է փառքի գործ, պատվի գործ, միլիոնավոր ու միլիոնավոր աշխատավորների արիություն ու հերոսություն գործ: Մեր խնդիրն է — ապահովել աշխատի կերպով սոցիալիզմ կառուցող այդ միլիոնների, մեր սոցիալիստական հասարակության բոլոր անդամների հոգևոր ու նյութական պահանջմունքների՝ բավարարումն այնպես, վոր նա հեշտացնի այդ մարդկանց հոգևոր ու կուլտուրական հետագա զարգացումը, նրանց կուլտուրական հետագա աճը, վորն իր հերթին հանդիսանում է մեր սոցիալիստական շինարարության հաջողությունների կարևորագույն նախապայմաններից մեկը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը, վորը խորհրդային իրավունքի, խորհրդային արդարադատության ամբողջ հզորությունն է սպաս է դրել հանրային սոցիալիստական սեփականության պահպանման գործին, մեծ դեր է կատարում նաև աշխատավոր մարդու շահերը ապահովելու բնագավառում:

Միայն հանրային սեփականության հաղթանակման պայմաններում, — վորը հանդիսանում է ամբողջ խորհրդային կարգի բազան, — հանրավոր է մարդու բազմակողմանի զարգացումը, նրա կատարելագործումը, նրա բոլոր հոգևոր ու մտավոր ստեղծագործական ուժերի ծաղկումը:

Ահա թե ինչու այնքան մեծ է ոգոստոսի 7-ի դեկրետի նշանակությունը:

*) Նույն տեղում, էջ 54.

նախությունը: Ահա թե ինչու այնքան շատ հեռու չե գնում այդ նշանակությունը խորհրդային պետության տնտեսական անմիջական շահերի սահմաններից: Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը — դա ամենաբազմատեսակ միջոցառումների մի ամբողջ ծրագիր է, ուղղված խորհրդային ամբողջ կարգի, ամբողջ պրոլետարական պետության ամբացման գործին: Դրանք միջոցառումներ են, վորոնք ընդգրկում են վոչ միայն մեր մեծ հայրենիքի տնտեսական շինարարության խնդիրները, այլ նաև վորոշ չափով, — ինչպես այդ մենք ցույց տվինք վերևում, — կուլտուր-քաղաքական խնդիրները:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի պատմական նշանակության բնութագրումը կարելի չէ աղքատով սահմանափակել: Այդ բնութագրման լույսի տակ ավելի նշանակալից է դառնում ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործադրության ամենասկզբնական շրջանում ընկ. կազանովիչի ասած այն խոսքերը, թե՛ այդ որենքը դարեր է ապրելու:

Չնայած այն հսկայական փոփոխություններին, վոր կրել է մեր չերկիրը այս չերեք տարիների ընթացքում, փոփոխություններ, վորոնք կայանում են նրանում, վոր մեր չերկրի ամբողջ ներքին, վորոնք կայանում են միանգամայն այլ կերպ, քան 3 խնդիրը ներկայումս դրված է միանգամայն այլ կերպ, քան 3 տարի առաջ էր, վոր մեր քրեական քաղաքականության թե բնական հաղթանակությունը և թե ուղղությունն այսօր ընթանում է այն վանդակությունը և թե ուղղությունն այսօր ընթանում է այն վանդակում, վոր մենք աշխատում ենք գործել ավելի շատ կուլտուրական, վոր մենք աշխատում ենք գործել մեթոդներով, քան վանդակում ներգործության ու դատարարականության մեթոդներով, քան 3-ի դեկրետը ամենահնչյուն չափով իսկ չի կորցրել, ներկա պայմանահզորության և վոչ մի մասնիկը: Ընդհանրապես, ներկա պայմաններում, ոգոստոսի 7-ի որենքն ավելի մեծ նշանակություն է ստանում:

Չնայած այն բանին, վոր մենք ներկայումս ոգոստոսի 7-ի որենքով ավելի քիչ մարդկանց ենք դատապարտում առավելագույն միջոցի, քան 3 և 2 տարի առաջ, չնայած վոր ավելի քիչ մարդկանց ենք դատապարտում 10 տարվա ազատազրկման, այնուամենայնիվ այդ որենքը չի կորցրել իր այժմեականությունը, ամենայնիվ այդ որենքը չի կորցրել իր այժմեականությունը, վորովհետև նրա մեջ արտահայտվում է մեր դարաշրջանի վոգին հանրային սոցիալիստական սեփականության հաղթանակը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործողության ուղղությամբ ընթացած մեր դատական քաղաքականությանը այս չերեք տարիների

րի փորձը թույլ ե տալիս խոսելու այդ բնագավառում մեր ձեռք բերած զգալի հաջողությունների մասին:

Յեթե մենք ընդունենք այսպես, վոր, ոգոստոսի 7-ի որենքով դատապարտվածները 1933 թ. 1-ին յեռամսյակում կազմում էին հարյուր, ապա մենք կտեսնենք, վոր նրանից հետո, յերբ նույն տարվա 2-րդ յեռամսյակում ստացվեց վորոշ, մինչև իսկ զգալի աճ՝ 171 տոկոս, վորը բացատրվում է մասնավորապես մանր գործերի վերաբերմամբ ոգոստոսի 7-ի որենքը կիրառելու հրապույրի շրջանով, վորոնցից մենք այնքան ել հեշտությամբ չաղատվեցինք, ապա այնուամենայնիվ դատապարտվածների տոկոսը հետագայում խիստ իջնում է: Այսպես, նույն տարվա 3-րդ յեռամսյակում մենք ունենք 77 տոկոս, իսկ 4-րդ յեռամսյակում 27 տոկոս: Ոգոստոսի 7-ի որենքով դատապարտվածները 1934 թ. 1-ին յեռամսյակում կազմում են 22 տոկոս, և վերջապես 1934 թ. 2-րդ յեռամսյակում միայն 16 տոկոս:

Իհարկե, դուք լավ գիտեք, վոր դատապարտվածների քանակը դեռ ես չի վորոշում հանցագործությունների թիվը: Դատապարտվածների մասին ունեցած մեր վիճակագրությունը դեռ լրիվ հիմք չի տալիս մեզ այս կամ այն հետևությունն անել հենց իրենց՝ հանցագործությունների վերաբերյալ, վորովհետև դատապարտվածների վերաբերյալ յիդած վիճակագրությունը այդ հանցագործությունների վիճակագրությունը չէ, բայց և այնպես այդ թվերը չափից դուրս բնորոշ են:

Բոլոր պայմաններում այդ թվերը մեզ ասում են հանրային սոցիալիստական սեփականությունն ոգոստոսի 7-ի որենքի հիման վրա պաշտպանելու պայքարի հսկայական հաջողությունների մասին: Նրանք ասում են այն մասին, վոր այդ որենքը իրեն լիովին աղբարացրեց, վոր նա իսկապես պայքարի հանց հանրային սեփականության հափշտակողների ու ժողովրդի թշնամիների դեմ ժողովրդի զայրույթը, մասսաների կներգրիան և մոբիլիզացիայի յնթարկեց նրանց ուշադրություն ու զգոնությունը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետով դատապարտվածների թվի հսկայական նվազումը հետևանք եր վոչ այնքան գործերն ավելի մանրադնին և ուշադիր քննելուն ու հանցավորներին մեծ զգուշություն քրեական պատասխանատվության յնթարկելուն, վորքան հենց հանցագործությունների թիվն իսկապես նվազելու հանգամանքին:

Այդ հանցագործությունների թվի կրճատումն անկասկած

ուղղակի հետևանք եր հանրային գույքն ավելի լավ պահպանելու համար կիրառված միջոցառումների, վորոնք ձեռնարկվեցին ոգոստոսի 7-ի դեկրետի հիման վրա ու նրա կապակցությամբ:

Հարյուր հազարավոր ու միլիոնավոր աշխատավորներ ոգոստոսի 7-ի դեկրետին պատասխանեցին նրանով, վոր տասնապատկեցին իրենց ջանքերն՝ կոլտնտեսական կոոպերատիվ ու խորհրդային գույքը պահպանելու համար:

Մարդկանց ստուգելու, նրանց աշխատանքները կոնտրոլի տակ առնելու, գույքն ավելի լավ հաշվառման յնթարկելու, ամեն տեսակի հափշտակությունների դեմ ավելի լավ պայքարելու ջանքերի ազդեցություն տակ, հափշտակություններն սկսեցին պակասել ու կրճատվել՝ իրենց քանակական ու վորակական արտահայտությամբ:

Մի շարք դատական պրոցեսներ, վորոնք հաջողությամբ անցկացվեցին խորհրդային հասարակայնությունը հսկայական չափով մոբիլիզացիայի յնթարկելու պայմաններում, իր ժամանակին ոգնեցին վեր հանելու հանրային սեփականության դեմ ուղղված այն լծակներն ու զսպանակները, վորոնցով ոգտվել ու ոգտվում են իրենց «գողությունների մեքենայություններում» հափշտակողները:

Անխա այն հարվածները, վորոնք հասցրվել են ժողովրդի իսկական թշնամիներին, նրանց, վորոնք հափշտակել են խորհրդային կամ կոլտնտեսական բարիքները, կազմակերպել իրենց հափշտակիչ յիուլթյունները խորհրդային ու կոլեկտիվ տնտեսության դեմ, շատ շատերին հնարավորություններից զրկեց զբաղվելու մութ, գիշատիչ գործերով:

Ժողովրդական կարողությունը հափշտակողների, խորհրդային բյուրոկրատների, վորոնք աչք են փակում հանցավոր աբարքների հանդեպ, իրենց խնամքին հանձնված հանրային գույքերն անփութ լերաբերմունք ցույց տվող անձանց ու շողակրատման անփութ վերաբերմունք ցույց տվող ոգոստոսի 7-ի որենքը, վորն ներք դեմ է, վոր հրատարակվեց ոգոստոսի 7-ի որենքը, վորն ոգնեց մեզ անցկացնելու մի շարք միջոցներ՝ ուղղակի քրեական պատիժներից մինչև հասարակական-դատարարական ու կազմակերպչական միջոցները, վորոնք զգալիորեն բարեկամեցին գործ ու վերջ դրին այդ չինովնիկական բյուրոկրատական անհողությունն ու անպատասխանատվությանը:

Յեվ այդ միջոցառումների ամբողջ արդյունքներն այսորակերե են:

Հանրային, սոցիալիստական սեփականութեան հափշտակութեաները զգալի չափով կրճատվել են, իսկ փողովորդական տնտեսութեան առանձին հատվածներում՝ ավելի շատ են կրճատվել:

Յեթե մենք գիմելու լինենք կոլտնտեսական հատվածին, ապա մենք այդտեղ կունենանք այսպիսի պատկեր՝ 1933 թ. առաջին յեռամսյակում ընդհանուր դատապարտվածներէր, ոգոստոսի 7-ի դեկրետով դատվածները կազմում էին 58,7 տոկոս, իսկ 1934 թ. 1-ին կիսամյակում այդ հատվածին բաժին եր ընկնում միմիայն դատապարտվածներին 37 տոկոսը: Այդ թվերը պատահական չեն. նրանք խոսում են այն մասին, վոր կոլտնտեսական սեփականութեան պահպանման գործը ավելի լավ հիմքերի վրա դնելու, կոլտնտեսութունների մեջ խցկված թշնամի տարրերը մաքրելու, կուլակներին կոլտնտեսութուններից վերջնականապես դուրս վանելու վերաբերյալ ընկ. Ստալինի առաջադրած խնդիրները ճիշտ կատարելու, արդարադատութեան որդանների միջոցով հանցագործներին հայտնաբերելու ու դատի տալու առթիվ մի շարք լուրջ միջոցառումներ կիրառելու շնորհիվ է, վոր մենք հասանք այնպիսի դրութեան, յերբ հափշտակութունների ընդհանուր քանակից կոլտնտեսային հատվածին բաժին է ընկնում միայն մեկ յերրորդ մասը, մինչդեռ առաջ կոլտնտեսութունների վրա ընկնում եր հափշտակութունների կեսից ավելին:

Այդ անկասկած մեծ նվաճում է: Սակայն այդտեղ մենք կանգ առնել չենք կարող: Մենք պետք է ձգտենք այնպիսի դրութեան հասնել, յերբ հանրային սեփականութեան հափշտակութունները գերոյի կհավասարվեն:

Իհարկէ այդ հեշտ գործ չէ, մասնավաճ, յեթե նկատի առնենք, վոր մեր սոցիալիստական շինարարութեան առանձին տեղամասերում անխուսափելիորեն սրվելու յե կուլակութեան ֆաւորիտների դասակարգային ընդդիմադրութունը և ընդհանրապես կապիտալիստական տարրերի դասակարգային այն ընդդիմադրութունը, վորի բնորոշ ձևերից մեկն է հանդիսանում հանրային սեփականութեան հափշտակութունն ու գողութեանը:

Այնուհետև մենք պետք է ձգտենք վերջնականապես վերացընել կոլտնտեսական գույքի գողութեանը, վերջնականապես արմատախիլ անենք կոլտնտեսական սեփականութեան վրա մեր թշնամիների կողմից կատարվելիք ավաղակային հարձակումները: Յերկաթուղային տրանսպորտի պետական գույքի հափշտակութեան պայքարում ևս մենք ունենք զգալի բարելավում: Այս բնա-

գավառում մենք կարող ենք արձանագրել հափշտակութունների թվի թիւքանակային և թե վորակային անկում: Համանման դրութուն ունենք նաև կապի որդաններում, վորտեղ, ինչպես հայտնի յե, առանձնապես վտանգավոր են այդ հանցագործութունները, վորտեղ, ինչպես և յերկաթուղային տրանսպորտում, առանձնապես զժվար է և այդ հանցագործութունների դեմ պայքարելը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի ճիշտ ու հետևողական կիրառումը յերկաթուղային տրանսպորտում և կապի որդաններում, նույնպես տվեց իր արդունքները:

Շնորհիվ այն մեծ աշխատանքի, վորը տարվել է թե հասարակութունը մոբիլիզացիայի յենթարկելու և թե մի շարք պրոֆիլակտիկ միջոցներ մշակելու ու կյանքի մեջ կիրառելու հետեւանքով, շնորհիվ դատախազութեան ու դատական որդանների տարած պայքարի, փոստային ծանրոցների, փոխադրութունների և այլնի հափշտակումների դեպքերը պակասել են և այս տեսակետից գործը զգալի կերպով բարելավվել է:

Այս բոլորը մեղ դեռ քիչ է միտիթարում, վորովհետև պետք է ուղղակի ասել, վոր հատկապես կապի որդանները, կոպերաւցիան ու պետառւտուրը մինչև վերջին ժամանակներս այն պարտ հողն էին հանդիսանում, վորտեղ հանրային սեփականութեանը դեռ շարունակվում եր մեծ չափերով հափշտակվել, վորտեղ այդ չարիքը հեռու յեր վերացվելուց:

Բայց և այնպես այս բնագավառում մենք արդեն ունենք զգալի հաջողութուններ:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է ընդգծել հանրային սոցիալիստական սեփականութեան հափշտակումների դեմ տարվող պայքարում մեր ունեցած դեռ զգալի թերութունները: Այդ թերութունների մասին մենք մեկ անգամ չե վոր խոսել ենք: Սակայն չի կարելի այժմ չխոսել դրանց մասին, յերբ մենք հանրագումարի յենք բերում մեր յերեք տարվա ամբողջ պայքարի արդունքները:

Այդ թերութունները հիմնականում հանգում են հետեւալին: Առաջինն այն է, վոր դեռևս վերին աստիճանի անբավարար է դրված մեր նախաքննութունը, վորին, ոգոստոսի 7-ի դեկրետով վորակվող գործերով հատկապես, բարձր պահանջներ են առաջադրվում: Իսկապես ինչ արժեք ունի այն փաստը, յերբ ոպերատիվ հաշվետվութեան տվյալներով դատապարտվածները

թիվը յերկու անգամ մեծ է որինական ուժի մեջ մտած դատաւճիռներ թվից: Այդ նշանակում է, թե մենք յերկու անգամ ավելի շատ ենք մեղադրում, քան դատարանը: Այս տարբերութունը վկայում է այն մասին, վոր մեզ մոտ դատական պատասխանատվության կանչելու գործը դեռևս բավարար չափով չի հիմնավորվում:

Մեր աշխատանքի յերկրորդ թերությունն այն, վոր շատ դեպքերում մեր առաջին ինստանցիաներն այն սկզբունքով են գործում, վոր յեթե մարդուն դատի յին տալիս, ապա նա պետք է անպայման դատապարտված լինի: Հենց այստեղից էլ առաջանում է այն դրությունը, վորի հետևանքով ոգոստոսի 7-ի դեկրետով վորակված գործերի դատավճիռների հսկայական տոկոսը վերացվում է:

Մի քանի մարզերում ու յերկրներում բեկման կարգով վերացված դատավճիռների տոկոսը հասնում է մինչև 60-ի: Այդ չի վերաբերում միայն ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործողության առաջին շրջանին: Մինչև վերջին ժամանակներն մենք ունենք մի շարք դեպքեր, վորոնք ասում են ոգոստոսի 7-ի դեկրետը վոչ ճիշտ գործադրելու մասին:

Ահա որինակ Դոլգովա Աննայի, Պեդմինով Իվանի և Կուրոչկին Միխայիլի գործերը, վորոնք ոգոստոսի 7-ի որենքով դատապարտված են 10-ական տարվա ազատազրկման: Դրանցից յուրաքանչյուրը մեղավոր է ճանաչվել մեկական բուխանկա հաց գոլանալու մեջ: Հետաքրքիրն այն է, վոր վոչվճռաբեկ կոլեգիան և վոչ էլ մարդային դատարանի նախագահությունը, վորոնք քննել են այդ գործը, մինչև վերջը չեն ուղղել հեղափոխական որինականության այն կոպիտ խախտումը, վորը թուլատրված է չեղել այդ դատավճիռը կայացնելու հետևանքով: Յեվ միայն Միութենական Դատախազության բողոքով 1935 թ. հուլիսի 10-ին այդ դատավճռի մեջ մտցվել են համապատասխան ուղղումներ:

Յեթե նայենք նույն այդ գործին, ապա կտարգվի, վոր այդ Դոլգովա Աննան, № 1 փոխ 18 տարեկան հավաքարար մեղավոր է ճանաչվել նրանում, վոր «աշխատանքում յեղած ժամանակ հաց է կերել առանց նորմայի» (?): Յեվ ահա նրա համար, վոր նա առանց նորմայի հաց է կերել, նրան ոգոստոսի 7-ի դեկրետով դատապարտել են 10 տարվա ազատազրկման, դատապարտել են, անցնելով բոլոր նորմաների սահմաններից, և վոչ միայն նրան, այլ և չորս մարդկանց, բոլորին էլ նրա համար, վոր «հաց են կե-

րել առանց նորմայի»: Դա դեռ բավական չէ: Դատապարտել են ոգոստոսի 7-ի որենքով՝ չ բացակայության...

Սակայն այս որինակը բավական է, վորպեսզի մենք դատենք արդարադատության վորոշ որդանների աշխատանքներում յեղած մեծ թերությունների մասին: Այս կարգի պրակտիկայի մեջ ուղղումներ մտցնելու ձգտումով, դատարանները, ինչպես հայտնի յե, ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործողության սկզբական շրջանում լայնորեն կիրառում էին ՌՍՖՍՀ-ի Բր. Որ. 51-րդ հոդվածը և մյուս Միութենական հանրապետությունների Բր. Որ. համապատասխան հոդվածները: Իր ժամանակին մենք դատապարտեցինք Բր. Որ. 51-րդ հոդվածը լայնորեն կիրառելու պրակտիկան, վորովհետև այստեղ արտահայտվում էր ընդիմադրության ամենաթույլ ճանապարհով գործելու ձգտումը: Չհամարձակելով միանգամայն արդարացնել վոչ ճիշտ կերպով ոգոստոսի 7-ի դեկրետի հիման վրա քրեական պատասխանատվության յենթարկելուն, վորովհետև այստեղ արտահայտվում էր ընդիմադրության ամենաթույլ ճանապարհով գործելու ձգտումը: Չհամարձակելով

Մյուս կողմից 51-րդ հոդվածը վորոշ դեպքերում արդարադատության առանձին աշխատողների մոտ միջոց է ծառայել ծածկելու սեփական թուլամորթությունն ու անվճռականությունը՝ այդ որենքի խստագույն սանկցիաները գործադրելու տեսակետից:

Այդ թերությունները պայմանավորվեցին 1932—33 թ. թ. շրջանում ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործադրման մեջ յեղած մի շարք լուրջ աղավաղումներով: Դրա համար միանգամայն տեղին է այժմ դնել այդ սխախտն ուղղելու հարցը: Այդ կարևոր է ինչպես դատապարտվածների, այնպես և մեր պետության շահերի տեսակետից:

Ինձ թվում է թե անհրաժեշտ է ու նպատակահարմար ներքոհիշյալ յերկու հիմունքներով վերանայման յենթարկել 1932 թ. յերկրորդ կիսամյակի և 1933 թ. 1-ին կիսամյակի մի շարք կատեգորիաների գործեր, վորոնց վերաբերմամբ կիրառված է ոգոստոսի 7-ի դեկրետը՝ 1) ուղղել մեր մի շարք որդանների կողմից կամ թե ազամա թուլատրված սխախտը, վորոնք բավականաչափ ուշադիր է գդույշ վերաբերմունք չեն ցուցաբերել իր ժամանակին այդ որենքը կիրառելիս, և 2) զանազանել պատահական «հանցագործներին» ժողովրդի իսկական թնամիներեց, վերադարձնել առաջիններին աշխատավորության շարքերը ու հնարավորու-

թյուն տալ դրանց հետագա աշխատանքով պրոլետարական պե-
տության առաջ քալել իրենց պատահական մեղքը:

Այդ ստուգման և ոգոստոսի 7-ի որենքն անցյալում գործա-
դրելու ժամանակ թուլատրած սխալներն ուղղելու աշխատանք-
ների հետ միասին, մենք կունենանք մի ելակալ արդյունք՝ մենք
մեզ համար կհեշտացնենք այդ որենքը հետագայում լավագույն
ձևով կիրառելու գործը և սեփական աշխատանքն ավելի մեծ
բարձրություն վրա կդնենք:

Մենք մինչև այժմ շատ վատ ելինք հավաքում ու ուսում-
նասիրում այդ պատմական որենքի կիրառման փորձը: Մինչև
այսօր այդ փորձի գիտական ուսումնասիրությունն աշխատանքը
մենք չենք կազմակերպել: Մենք մեծ մասամբ սահմանափակել
ենք առանձին փաստեր հավաքելու գործով, վորոնք իրենց ար-
տասովորություններ, հրեշային ու առասպելական ձևի շնորհիվ
զբաղվում են մեր ուշադրությունը...

Այդ փորձն ուսումնասիրելու ժամանակ, մեզ անհրաժեշտ է
լինել նրանից, վոր հանրային, սոցիալիստական սեփականության
պահպանության այդ խնդիրը պետք է տարբեր պայմաններում
տարբեր ձևով լուծվի: Յերկաթուղային տրանսպորտում այդ խն-
դիրը լուծվում է այլ կերպ, քան պետաուկտրի և կոոպերացիայի
մեջ, բանվորական մատակարարման բաժիններում նույնպես այլ
կերպ, քան կոլանտեսություններում և այլն: Այդ հատվածներից
սմեն մեկն ունի իր առանձնահատկությունները, իր սպեցիֆի-
կան, վորը հենց հանցագործությունների բնույթի վրա յեղ զնում
է իր կնիքը:

Դրանցից յուրաքանչյուրը պահանջում է հանցագործություն-
նը հայտնաբերելու համար տարբեր ու այլ մեթոդներ, դրանց
դեմ պայքարելու ուրիշ ձևեր:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը պահանջում է ժողովրդի թշնամի-
ների դեմ գործադրել վոչ միայն ռեպրեսիայի անխնա միջոցներ,
այլ և հմտորեն ու վարպետությամբ մերկացնել ու հայտնաբերել
այդ թշնամիներին:

Հանցագործությունների դեմ պայքարելու փորձն ու պրակ-
տիկան, վորը հիմնված է սխտեմատիկ, գիտական հիմքերի վրա
կառուցված ուսումնասիրությունյան տվյալների վրա, մեծ չափով
ոգնում է հանցագործությունների հայտնաբերման ու մերկացման
գործին:

Այստեղ մեր քրեական քաղաքականության խնտխտուտի

գործունեություն համար բացվում է աշխատանքի լայնածավալ
դաշտ, վորը պարտավոր է իր գիտահետազոտական ուժերի ու
հնարավորությունների ամբողջ կարողությամբ ողնություն գալ
մեր պրակտիկ աշխատողներին:

Ընդ վորում մենք չպիտի մոռանանք, վոր հանրային սեփա-
կանությունը հափշտակելու հետ կապված հանցագործություննե-
րի քննության մեթոդիկան դեռ ծայր աստիճանի անբավարար է,
յեթև չափնք, վոր բնավ չի մշակված: Մեզ պետք են հանրային
սեփականության հափշտակիչների գործունեությունը հետաքննե-
լու բնագավառում քննիչների կողմնորոշման համար մեթոդական
ձեռնարկներ:

Մեզ պետք են այնպիսի մեթոդական ձեռնարկներ, վորոնք
վերաբերվում են եքսպերտիզայի բնագավառին, հաշվառման կազ-
մակերպմանը, ապրանքաշրջանառության խնդիրներին և այլն:
Մեզ անհրաժեշտ է մատերիալ քրեական քաղաքականության
բնագավառին վերաբերող խնդիրների թեորետիկ մշակումը, վորը
շատ սերտ կապված է հանրային սեփականությունը պահպանելու
պրոբլեմի հետ: Քրեական նոր որենսգիրքը մշակելու ժամանակ
մենք անխուսափելիորեն կհանդիպենք և արդեն հանդիպել ենք
մի շարք պրոբլեմների, վորոնք հետևանք են հենց իրեն՝ ոգոս-
տոսի 7-ի դեկրետի զարգացմանը:

Ահա թե հարցերի վորպիսի հսկայական քանակի վրա պետք
է դարձնենք մեր ուշադրությունը՝ ոգոստոսի 7-ի դեկրետի հետ
կապված թեորետիկ ու պրակտիկ պրոբլեմների բնագավառները
մշակելու ժամանակ:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի կիրառություն հիմնական ու առա-
ջատար խնդիրն է՝ այնպես կազմակերպել քննչական, դատախա-
զական ու դատական աշխատանքը, վորպեսզի վերջինը կարողա-
նա իրեն ցույց տալ կայացրած վճիռների վորակով և վոչ թե
քանակով:

Վորքան խիստ ու դաժան է խորհրդային որենքը, այնքան
հմտորեն ու վարպետությամբ պետք է կիրառել այն: Մագաչափ
անդամ չթուլացնելով ոգոստոսի 7-ի մեծ դեկրետի խստությունն
ու դաժանությունը, պլանային, հետևողական, խիստ կշռադատ-
ված ու ճշգրիտ հիմնավորված ձևով կիրառելով այն, մենք պետք
է ձգտենք լավ կատարել մեր պարտականությունները, անձնվի-
րաբար ծառայել այդ որենքի ամրացման գործին՝ հանրային սո-
ցիալիստական սեփականությունն ամրացնելու գործին:

Այդ դեկրետի հիմքում դրված այն մեծ սկզբունքը, այդ դեկրետը վոգեշնչող կոմունիզմի մեծ գաղափարը միշտ ապրելու յե, հաղթանարելով բոլոր դժվարութիւններն ու արկելքները:

Կազմելով արդարադատութեան որդանները հիմնական հոգսը, հանրային սոցիալիստական սեփականութեան պահպանութիւնն աշտուհետեւ ևս լինելու յե այդ որդանների կենտրոնական խնդրը, այն որդանների՝ վրոնց պրոլետարական հեղափոխութիւնը դրել ե պրոլետարական պետութեան և աճող նոր սոցիալիստական հասարակութեան պահպան:

<< Ազգային գրադարան

NL0208802

550

33 055

Գիրք I n. 50 Կ.

А. Вышинский

- I. Речь т. Сталина 4 мая и задачи органов юстиции
- II. Трехлетие закона 7 августа 1932 г. «Об охране общественной (социалистической) собственности»

Госиздат ССР Армении

1936 г.

Типогр. Кировакан